

národní knihovna

Jakub Srnka

FA ČVUT
letní semestr 2019

Děkuji své rodině a blízkým
za nekonečnou podporu,
pochopení a trpělivost...

obsah:	i/	dokladová část
	ii/	citace z diplomního semináře
	iii/	návrh
		a/ autorská zpráva
		b/ stavební program
		c/ situační výkresy
		d/ výkresy domu
		e/ fotografie modelů
	iv/	zdroje

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: JAMB SRNKA

datum narození: 05. 07. 1993

akademický rok / semestr: akademický rok 2018/19 – letní semestr

obor: Architektura a urbanismus

ústav: 15118 – Ústav nauky o budovách

vedoucí diplomové práce: MgA. Ondřej Císler, Ph.D.

téma diplomové práce: Doplnění nábrežní linie v Petřské čtvrti v Praze v návaznosti na předpolí Štefánikova mostu

viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Území předpolí Štefánikova mostu je jak vzhledem ke svému historickému vývoji (ústí ve zpevnění a vyvýšení říčních břehů), tak i ke své centrální poloze a k blízkému kontaktu s řekou parcelou s neopakovatelným charakterem v rámci celého města. Jeho současný stav, pramenící zejména ze zrealizovaných záměrů minulého režimu, nedostává potenciálu, který může takto výjimečně lokalizovaná parcela rámci Prahy coby významné evropské městské struktury naplnit.

Cílem diplomní práce jakožto akademické úlohy je prověřit potenciál parcely v rámci zvoleného programu. Tento program by měl být vybrán adekvátně vzhledem k výše popsánému, dále pak brát v potaz jak historický vývoj parcely, tak i současné standardy v rámci Evropy v 21. století.

Úkolem je tedy v první fázi jasná specifikace a zdůvodnění zvoleného programu. Fáze druhá spočívá v hledání fyzické formy v rámci dané urbanisticko-architektonické situace.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Cílem diplomní práce jakožto akademické úlohy je prověřit zvolený program v rámci současného kontextu. Přesný program bude potažmo specifický pro každou práci zvlášť a bude tak i nedílnou součástí jejího obsahu.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

- Schwarzplan 1:10 000
- situace 1:1000
- půdorysy všech podlaží, v podrobnosti 1:200
- klíčové řezy a řezopohledy - všechny podstatné pro pochopení principu, v podrobnosti 1:200
- pohledy a řezopohledy - všechny podstatné pro pochopení principu, v podrobnosti 1:200
- návrh vybraných částí interiéru (vizualizace)
- vizualizace exteriéru – záběry nezbytné pro pochopení návrhu (např. zákresy, perspektivy, axonometrie)
- stavební program, tabulka ploch
- Průvodní zpráva

pozn.: výše uvedená měřítko se vztahují k podrobnosti návrhu, jejich tištěné/prezentované měřítko je rozhodnutím diplomanta.

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- digitální nosič (na něm: plachta, portfolio, v tiskové kvalitě ve formátu pdf)
- 2x portfolio velikosti A4
- plachta viz vzor FA ČVUT
- fyzický vkládací model řešeného území v měřítku 1:200 (odevzdán bez společného okolí, do kterého jsou modely vkládány, ten slouží celému atelieru)

Datum a podpis studenta 11/02/2019 J. Straka

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

6. 3. 2019

registrováno studijním oddělením dne

11. 2. 2019

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Jakub Srnka

AR 2018/2019, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ)

národní knihovna

(AJ)

national library

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	MgA. Ondřej Císler, Ph.D.	Ústav: Ústav nauky o budovách
Oponent práce:	Ing. arch. MgA. Martin Rusina, Ph.D.	
Klíčová slova (česká):	Instituce, řeka, městskost, důstojnost, řád	
Anotace (česká):	Práce se zabývá doplněním nábřežní linie Vltavy v lokalitě ulic Revoluční a Lannova. Vzhledem k ustálené pražské typologii předpolí mostů je ústředním tématem práce návrh městské instituce..	
Anotace (anglická):	The topic of this diploma project is the continuation of urban structure at Vltava waterfront at Revoluční and Lannova. Given the stabilised urban typology of bridge approach areas, the focus of the project has been placed on the articulation of a modern institution.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

ii/ Citace z diplomního semináře*

*
Revoluční - Lannova,
diplomní seminář

- Mariana Hanková, Klára
Náglová, Yana Stepankova,
Dmitro Novikov, Jakub Srnka

Rozvaha nad potenciálem místa

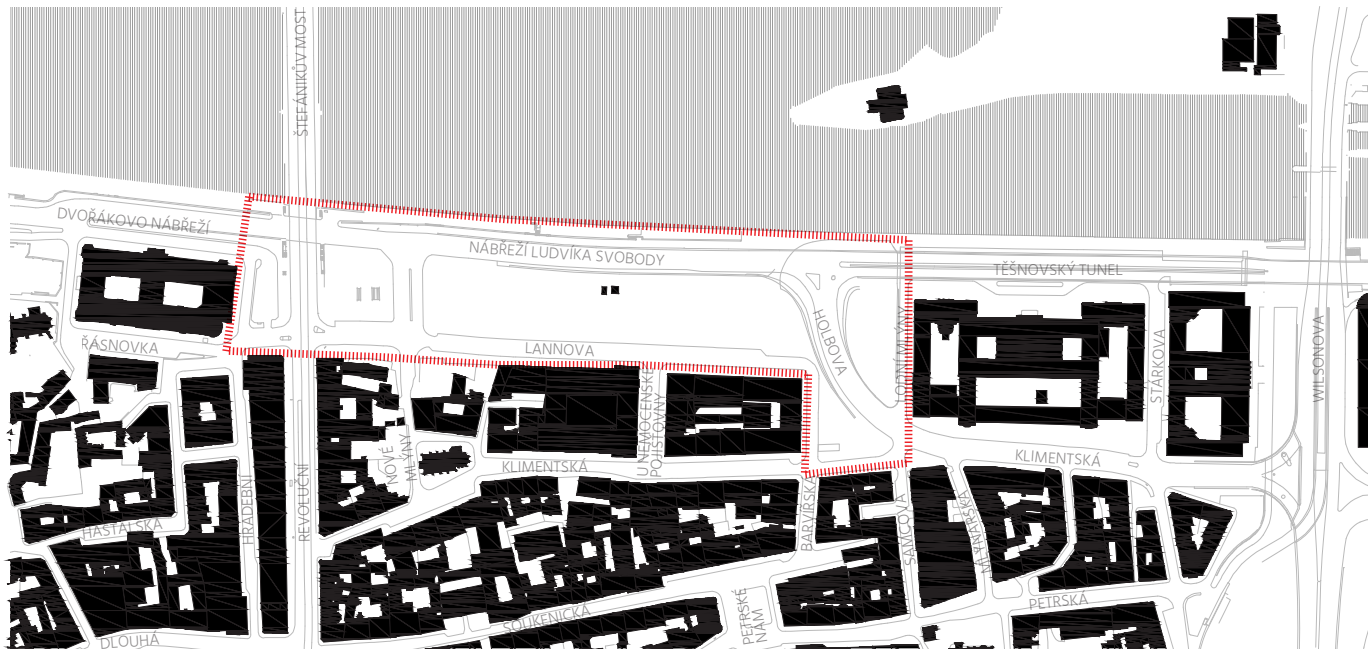
Stanovené území vymezené ulicemi Řásnovka, Klášterská, Dvořákovo nábřeží, Nábřeží Ludvíka Svobody, Holbova, Klimentská a Lannova je místem s vysokým potenciálem pro celé hlavní město Prahu, avšak zároveň místem, které za současného stavu tento potenciál naprosto nenaplňuje jak po stránce významové, tak i po stránce své funkční role v rámci organismu města.

Místo má bohatou historii coby jedna z nejstarších osad na území Prahy, pyšní se přímými vazbami na body se symbolickým významem pro celý národ (například Václavské náměstí), tyčí se nad významově hodnotnou říční páteří města a tvoří předpolí jednoho z pražských mostů. Jen výše uvedený krátký výčet nastiňuje spektrum příležitostí, které z hodnot místa plynou - jak po stránce významové, tak i po stránce energetických toků v rámci města. Avšak navzdory všemu místo zůstává hyzděno dopravním řešením z dob bývalého režimu.

V rámci rešerší dané lokality byly identifikovány hlavní linie uvažování určující pro další rozvahu stran využití místa. Těmi bylo sledování historického vývoje jako základního ukazatele pro další směřování, dále územně analytické podklady a územně plánovací podklady jako podklad porozumění. Na ty navazují vlastní analýzy lokality, jejichž záměrem je potvrzení výjimečnosti lokality v pražském kontextu a nastínění logických myšlenkových pochodů směřujících k závěru, že právě sem patří kulturní či správní instituce. Tyto analýzy jsou dále podloženy prolnutím světových referencí s danou lokalitou pro další potvrzení dostatečnosti kapacit, nastínění měřítkových vazeb atp.

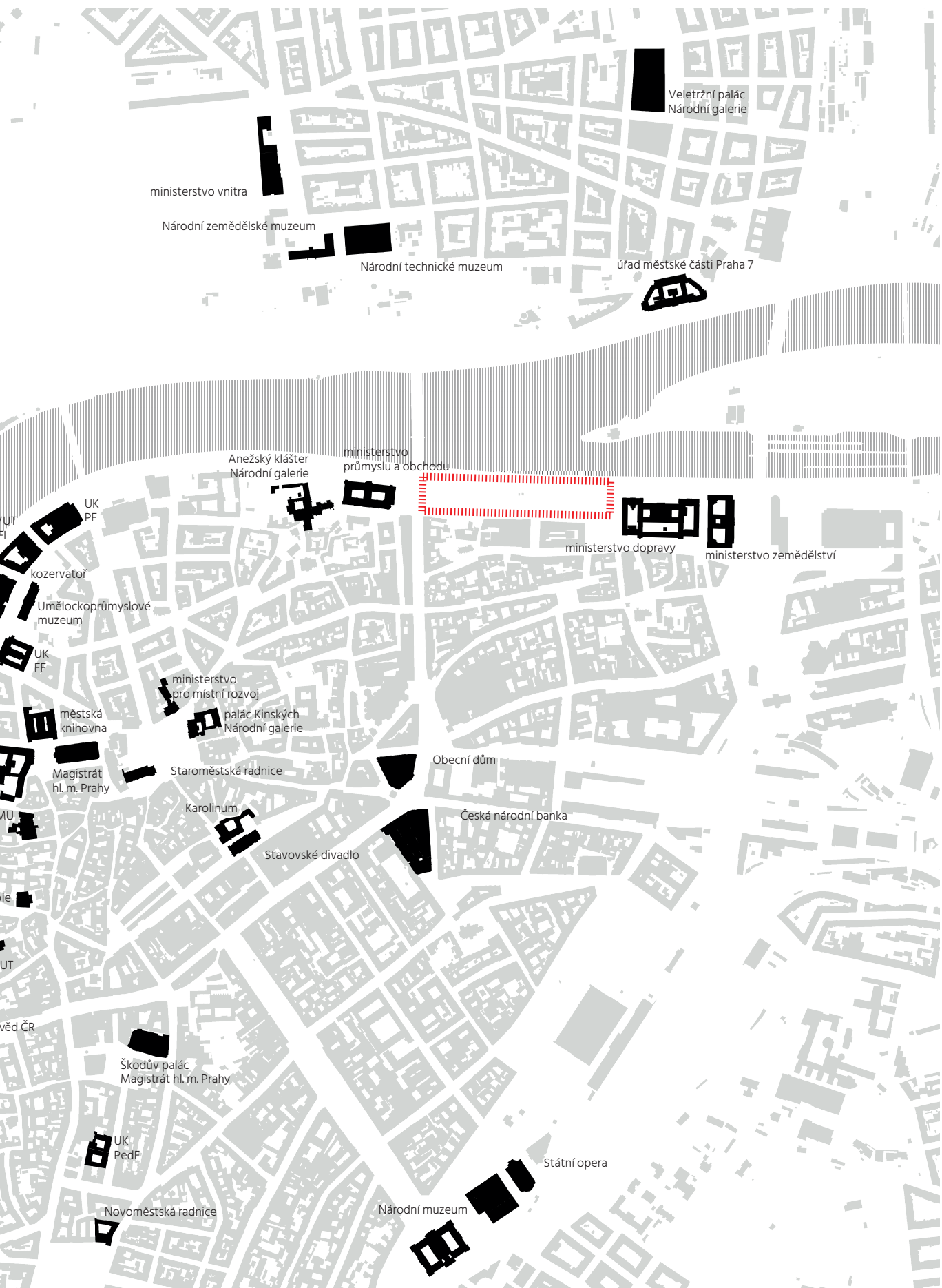
Cílem mé diplomní práce je navržení národní knihovny na toto místo se všemi archivy, které se dnes nachází v Hostivaři a centralizovat celou instituci pod jednu střechu. Budova je navržena na základě na dopravní studie navržené v ateliéru Ondřeje Císlera, smysluplně doplňuje stávající strukturu města a navazuje na významy platné v území

Významná poloha v rámci města

První osou je říční osa města, která na sebe vzhledem ke své exkluzivitě váže významné stavby, jak lze vidět v níže uvedených výkresech. Druhou osou je radiálně směřovaná ulice Revoluční, která je historicky ložená na linii středověkých pražských hradeb. Vzhledem k této skutečnosti lze v Praze nalézt jedinou ulici, která je v tomto ohledu s Revoluční srovnatelná. Tou je ulice Národní, jejíž předpolí mostu Legií lemuje Národní divadlo, Akademie věd ČR, budova FAMU atd.

Současně jde o soudobý přístupový bod východního břehu Vltavy a tedy i o místo s významnou mírou koncentrace energetických toků v rámci města. Tímto je pak ulice Revoluční do velké míry srovnatelná s radiálními Starého města, tedy s ulicí Pařížskou a jejím předpolím lemovaným Právnickou fakultou a Hotelem Intercontinental, či ulicí Kaprovou ústící v Náměstí Jana Palacha, kde se nachází Rudolfinum, Filosofická fakulta UK a budova UMPRUM. Je tedy zjevné, že v rámci kontextu celého města lokalita vybízí k opakování do jisté míry ustáleného urbanistického uskupení, které je charakteristikou pro východní břeh Vltavy: předpolí mostů lemované institucemi, kam se řadí i lokalita Lannova.

Vztah instituce a veřejného prostoru

Tato kapitola dále rozvíjí problematiku načatou v kapitole předchozí. Jde o specifické ustálené urbanistické uskupení předpolí mostu lemovaného institucemi, které je charakteristické pro východní břeh Vltavy

Z historického hlediska byl most vždy významným místem v území, jejich výstavbou se spojovaly břehy a tím město rostla, důležitým místem bylo nesporně i předpolí mostu, kde se vybíralo mýtné za přechod mostu, výpravné kiosky sloužily na některých mostech až do roku 1925. S výstavbou mostu a tím lepší dopravního napojení vždy souviselo i pozvednutí stavební kultury v tomtéž místě, v případě pražských nábřeží docházelo i k vytvoření zcela nových stavebních parcel v důsledku regulace Vltavy.

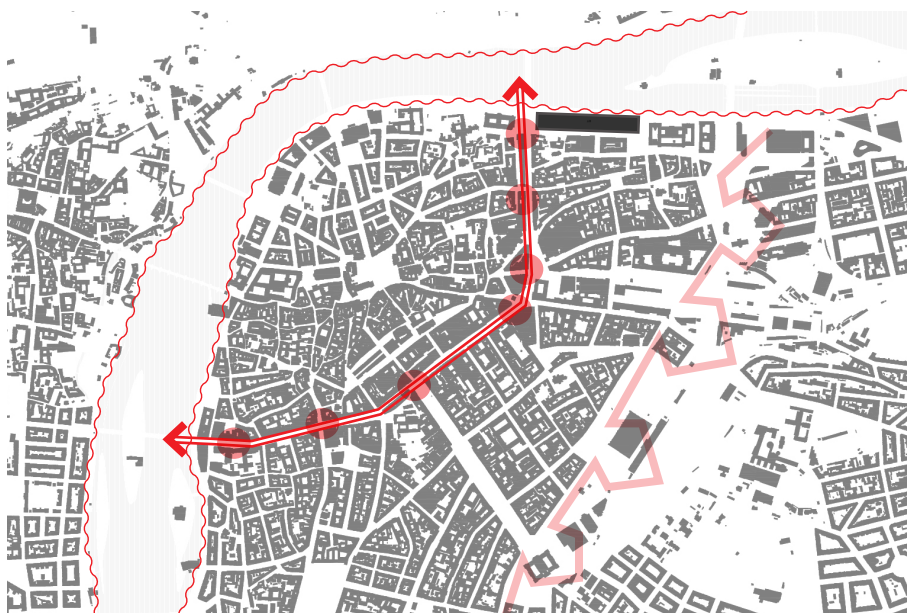
Institucím, ať již kulturním či správním, umístěným na těchto místech, vždy náleží proporčně zvětšený veřejný prostor. Ten je zpravidla orientován směrem k říčnímu toku, tedy k nábřeží, nebo kolmo na směr toku, tedy do prostoru předpolí mostu. Orientace hlavního vstupního portálu je tedy směřována k jednomu z těchto těžišť.

Identita místa

Cílem je skrze paletu detailů předestřít pomyslnou koláž, která by v konečném důsledku mohla instituci pomoci stát se institucí nikoliv univerzální, ale institucí pražskou.

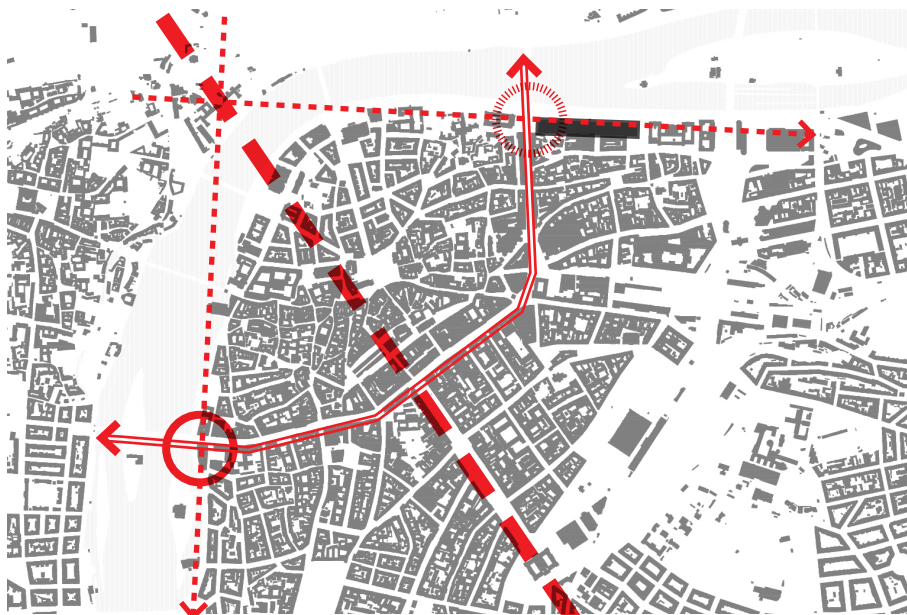
Středověký hradební okruh

Průnik trasy bývalých středověkých hradeb a pražského nábřeží.

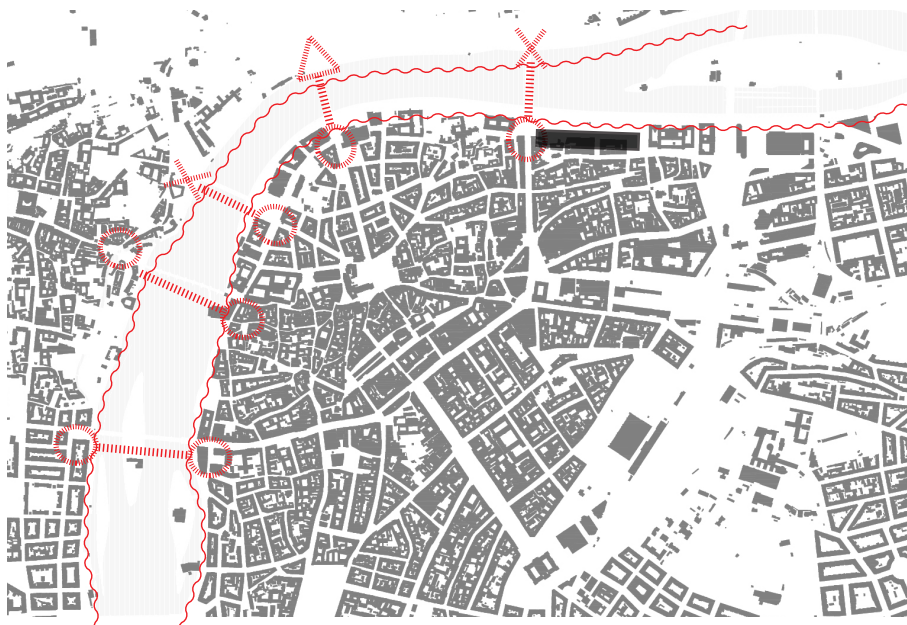
Symetrie v městské struktuře

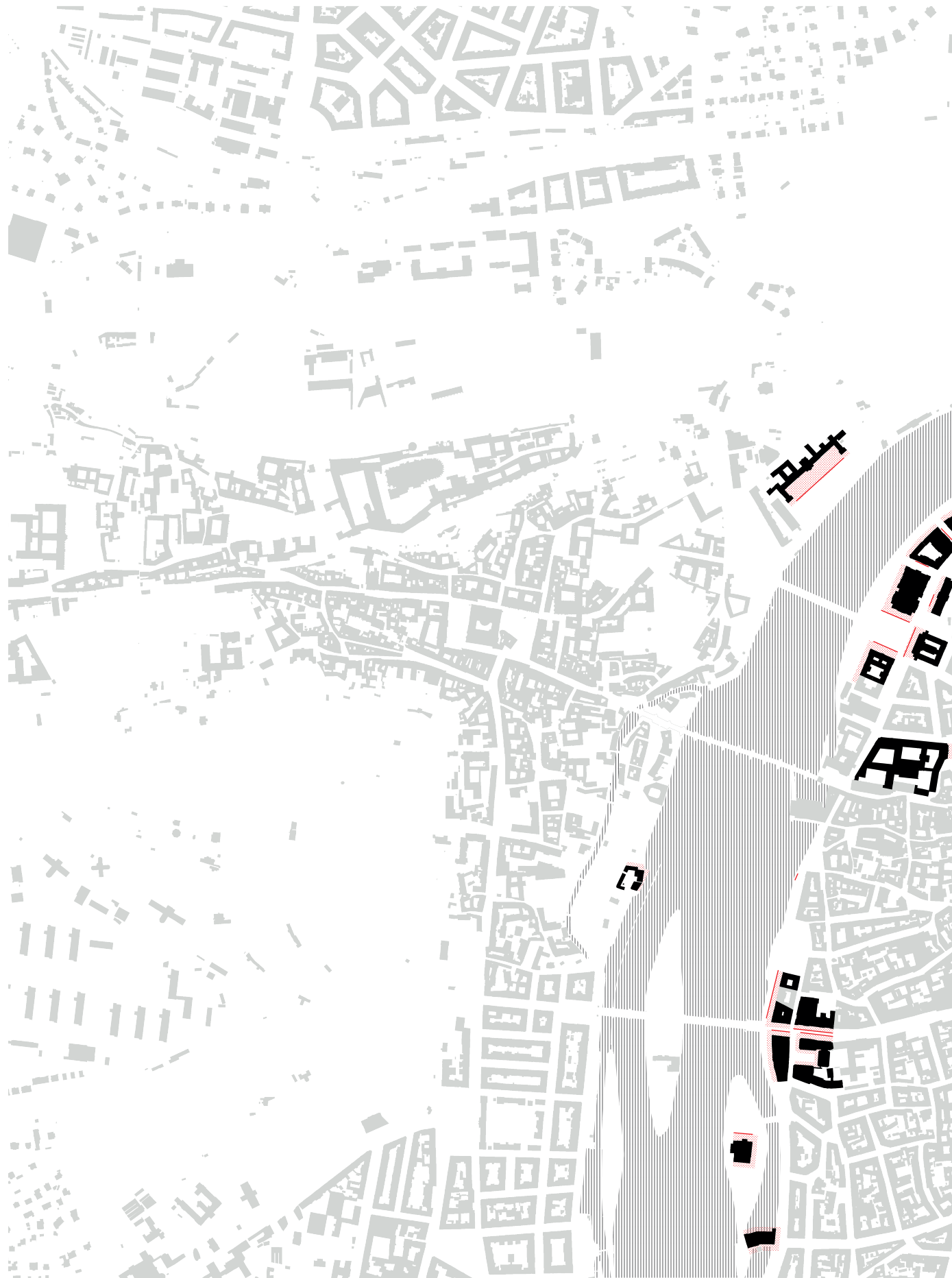
Analogická poloha Lannovy a Národního Divadla v symetrické poloze města.

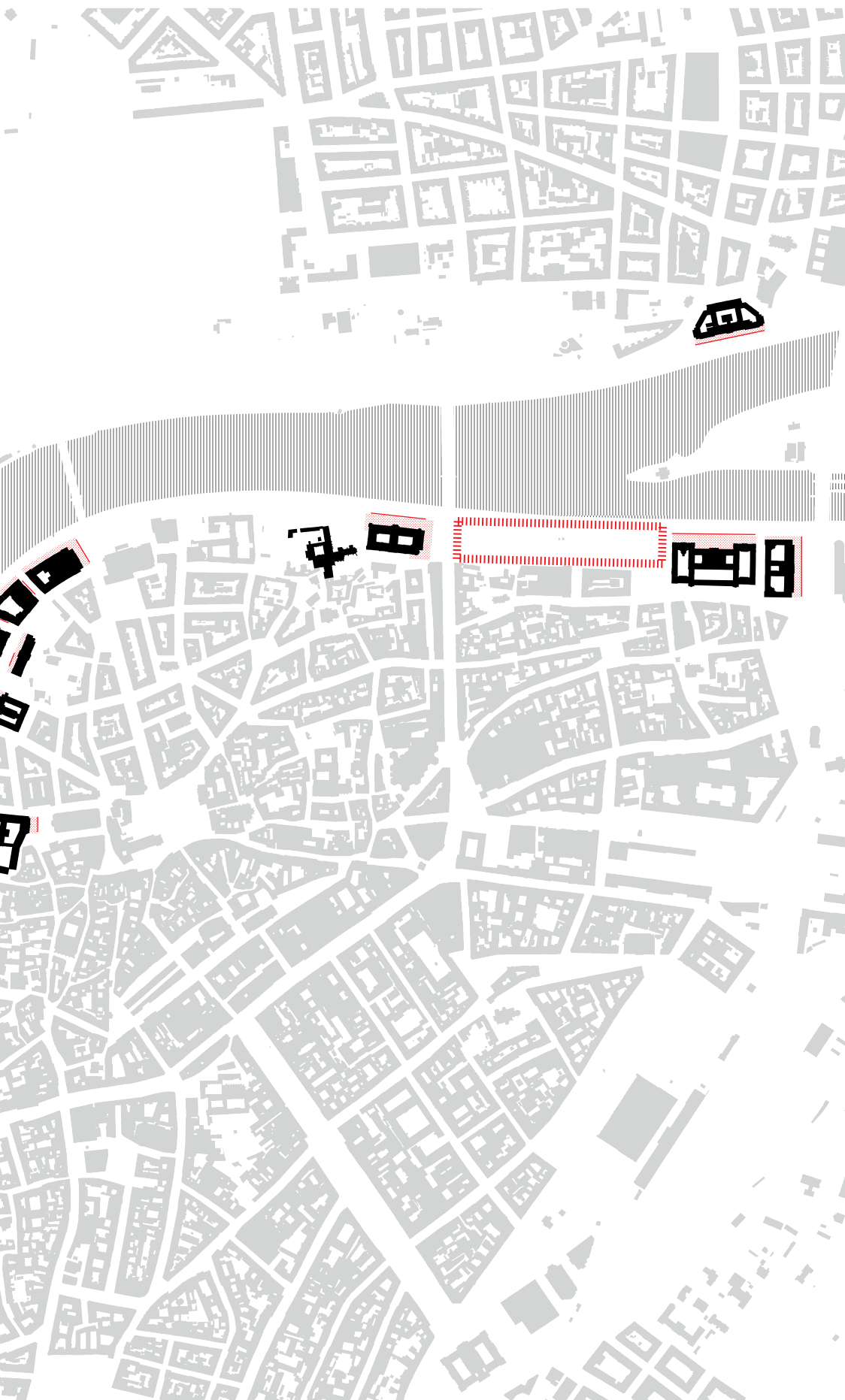
Řeka jako páteř města

Vztah pražských mostů a jejich předpolí ve vztahu k veřejnému prostoru.

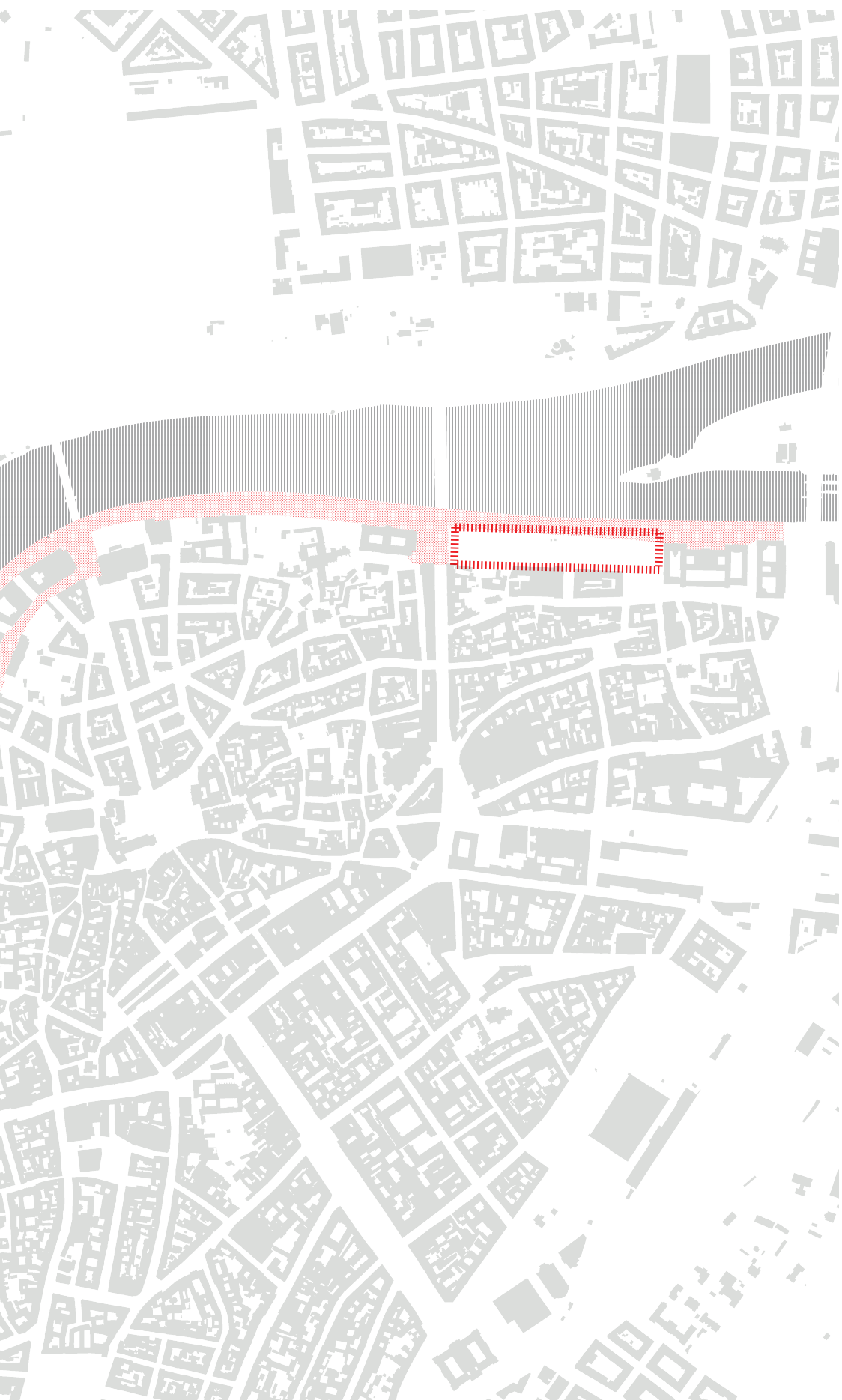

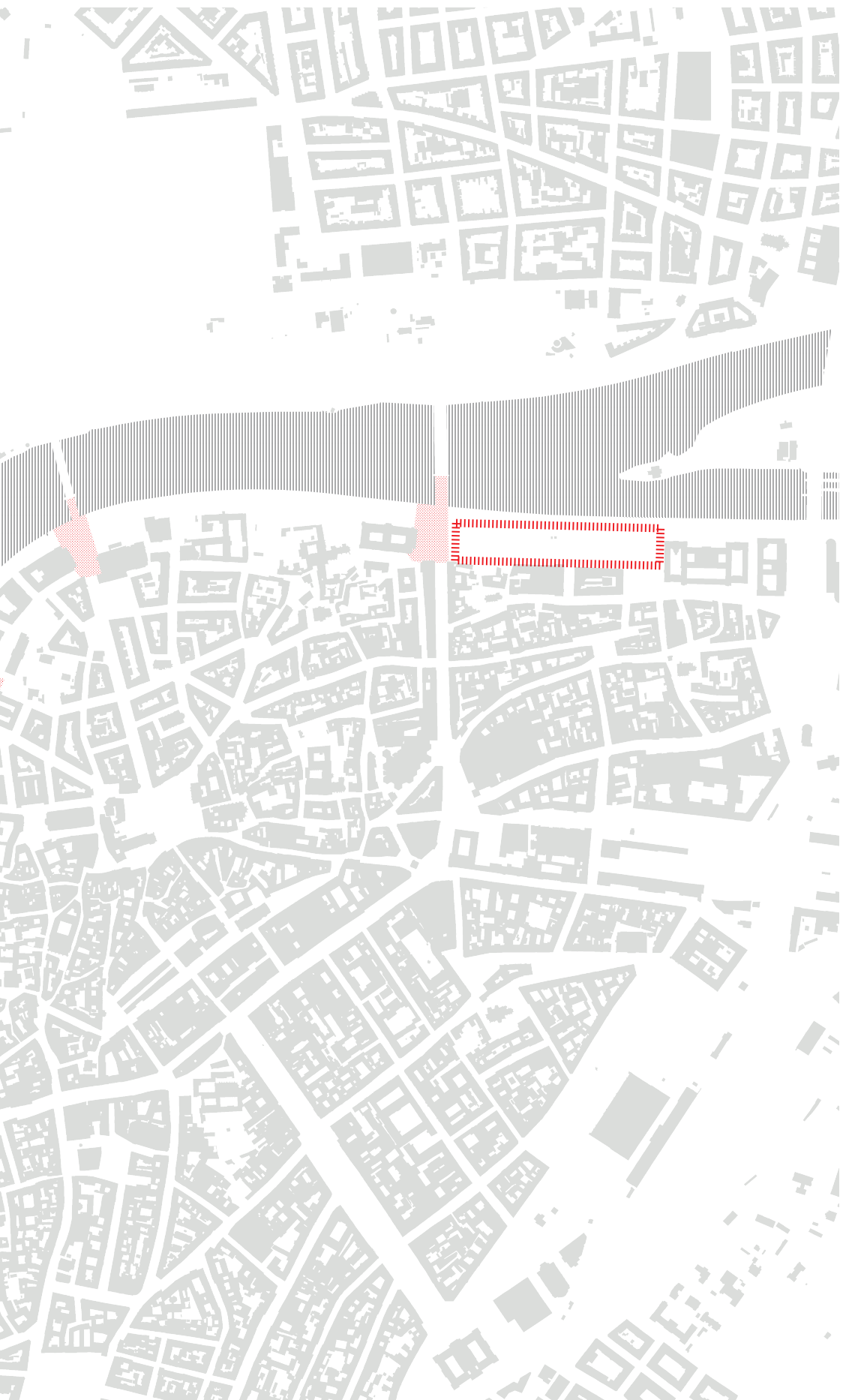

Materialita

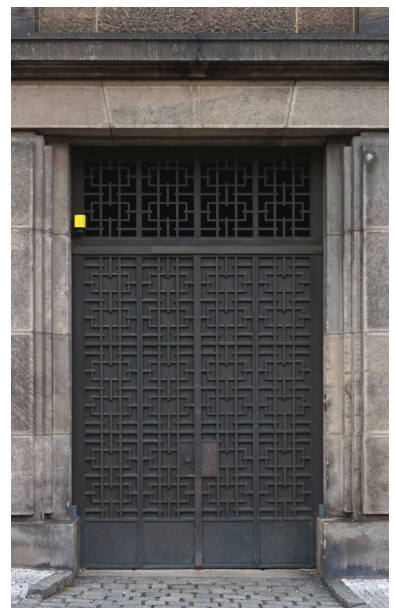

Výraz fasády

Práh domu

Okno

Zábradlí, mříž

Dveře, brána

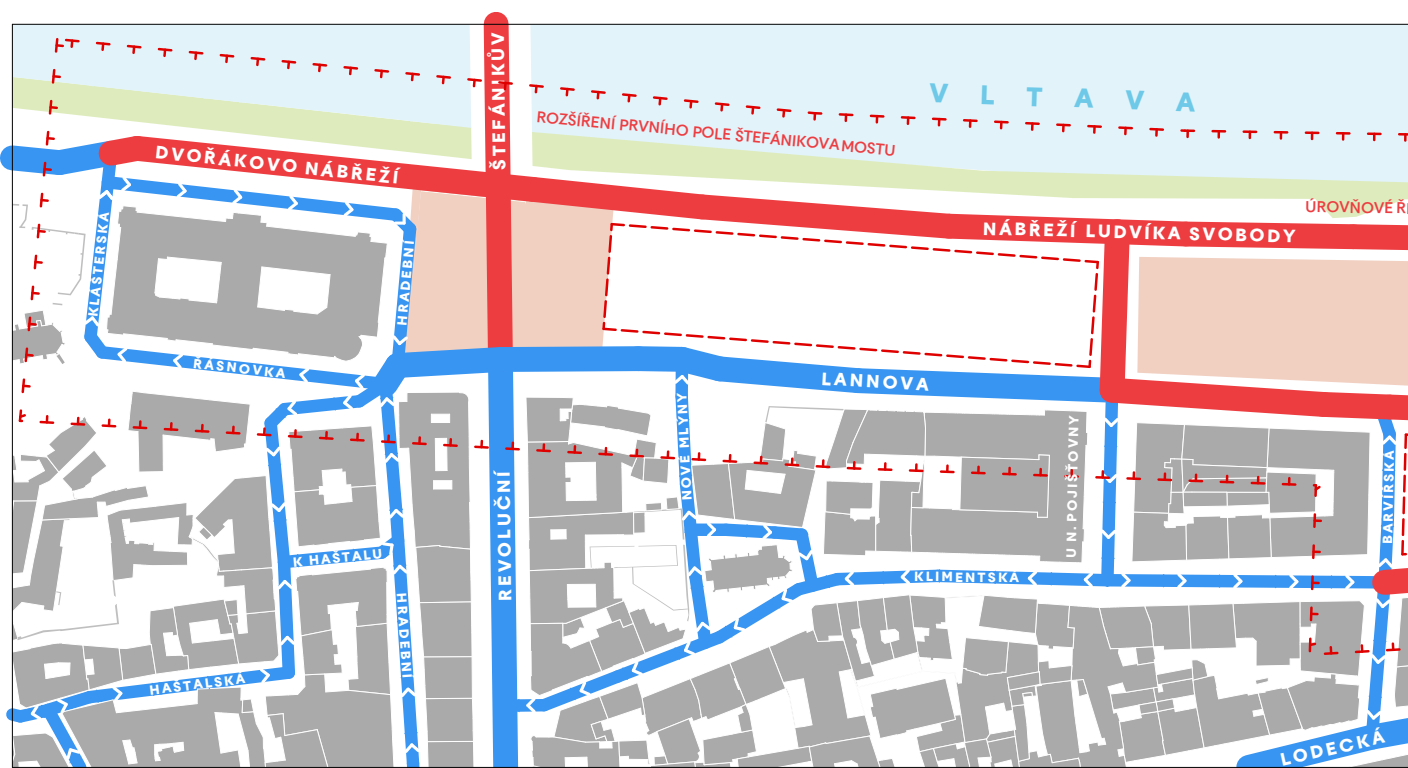

Dopravní řešení

V rámci dopravního řešení navazujeme na definované ideové řešení předložené IPRu architektonickou kanceláří Ateliér Ondřeje Císlera.

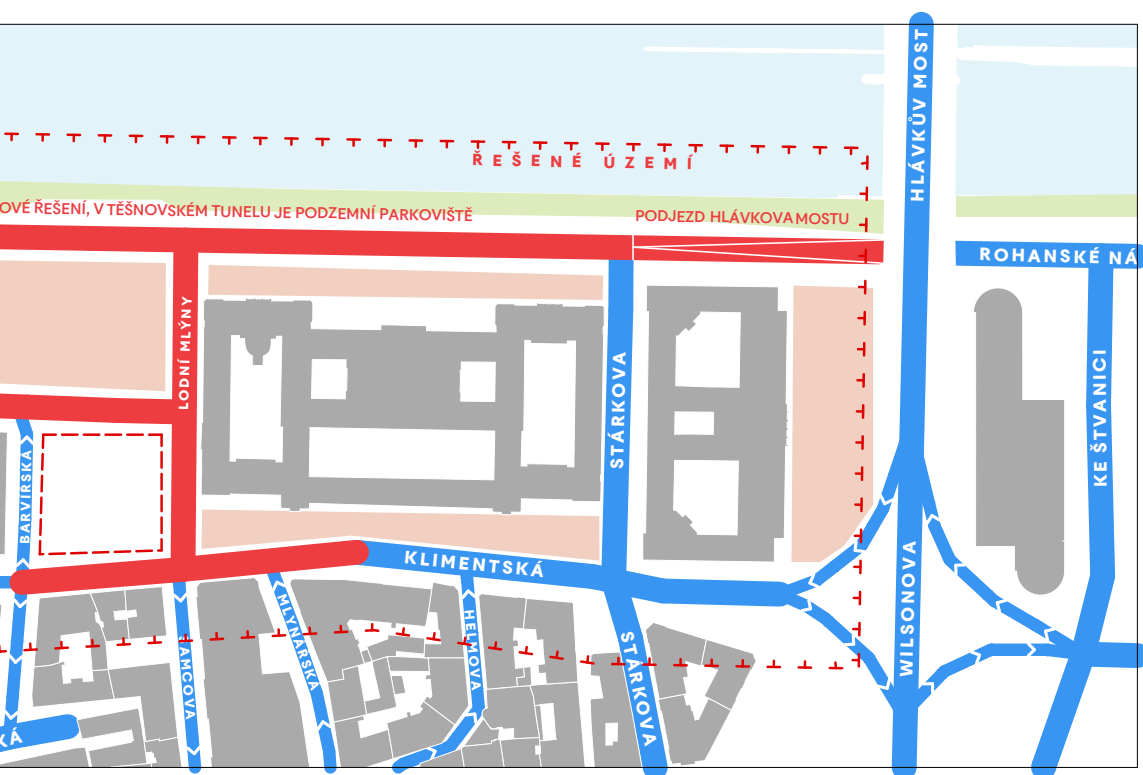
Přejatými podklady tedy jsou projekt rekonstrukce Revoluční ulice a ideová studie předpolí Štefánikova mostu s navazujícím parkem Lannova a variantní řešení dopravy. V rámci akademické úlohy bereme tyto ideové podklady jako nadřazené současnému nevyhovujícímu stavu.

Vzhledem k názorové shodě stran funkčního využití území si diplomní práce berou za cíl se k tomuto názoru vymezit v přímé návaznosti na konkrétní zvolený program a tím konkrétní navrhované řešení buďto potvrdit či dále rozvinout.

var. 8 - úrovně řešení bez podjezdu, zrušení husákova ticha

Návrh počítá se zasypaním Těšnovského tunelu a celé nábřeží i s Lannovým parkem se tak srovná víceméně na jednu hladinu. V patě Štefánikova mostu je vytvořena křižovatka v úrovni mostu. Území tak přichází o významnou bariéru ve své víceúrovňovosti a je připravené pro případné propojení s náplavkou a zbytkem města. Návrh rovněž počítá s rozdělením Lannova parku na dvě poloviny, přičemž ta přiléhající k mostu je určena pro naši instituci a ta přilehlá k ministerstvu dopravy bude i nadále sloužit jako park nebo územní rezerva.

předpolí Štefánikova mostu

ideová studie

varianty 7-8

A.4

měřítko

datum

1:2500

11/2018

stávající komunikace
upravené komunikace

iii/ Návrh

a/ Autorská zpráva

Úvod

Zadáním diplomové práce byl návrh na zastavění dnešního Lannova parku na konci Revoluční ulice vedle Štefánikova mostu.

Lannův park má naprosto unikátní polohu. Stojí přímo na břehu řeky Vltavy, která je i díky topografii města Prahy, s jejím říčním údolím a okolními svahy, naprosto samozřejmým vyvrcholením celé její kompozice. Leží také v přímém protipólu k Národnímu divadlu, které stálo na začátku pro Prahu typického umístování těchto velkých paláců podél řeky.

I proto mi přišlo správné ukončit tento okruh vymezený Vltavou a bývalými středověkými hradbami návrhem na národní knihovnu, která by představovala i jakési symbolické zakončení přerušovaného vzniku a uvědomění našeho národa a jeho složité identity, která je i díky naší historii značně zpřetrhána. Národní knihovna proto, že je pro mě symbolem paměti a svobodné společnosti.

Dnešní stav Lannova parku je ale v naprosto nešťastném stavu. Ze tří stran ho téměř po celé délce lemují převyšované domy z první republiky, které až na výjimky popírají okolní živé město a jsou orientovány pouze k řece. Popření města je zároveň umocněno funkcí dvou z nich a jejich orientací pouze k řece - zády k městu. Nachází se v nich ministerstva, což jsou, bohužel, do sebe orientované kancelářské budovy, které probíhající život kolem sebe naprosto ignorují. Druhou ranou bylo samozřejmě postavení Těšnovského tunelu a odříznutí pozemku do země zapuštěnou čtyřproudou silnicí. Vyřešit tudíž dnešní situaci tohoto místa bylo pro mě velkou výzvou.

Urbanistické řešení

Navržená budova zabírá polovinu vymezeného území, na zbytku bude vybudován park. Knihovna je řešena jako blok se třemi dvory s rozdílným charakterem podle polohy. Dvory nejsou uzavřené, ale naopak jsou komponovány jako vyvrcholení cesty do knihovny a života kolem ní.

Parter jsem otevřel pro veřejnost. Nachází se v něm jak samotný vstup do knihovny, tak i pronajímatelné prostory, jako například kavárna či knihkupectví, ale i kanceláře, ateliéry či dílny. Téměř celé přízemí i se vstupním podlažím knihovny se tak otevírá městu a nabízí nové průchody navazující na jeho strukturu a na několika místech tyto cesty pokračují k řece, která by se tak mohla aktivovat a nabídnout, i přes nepříznivou orientaci ke světovým stranám, jistou alternativu té na Rašínově nábřeží.

Vstupní prostor knihovny je řešen jako hala, která může pojmout i venkovní děje a může sloužit pro pořádání příležitostných akcí jako například bleší trh knih, malý koncert a podobně - prostor, kde se může dít cokoliv (i nic), nárazník mezi veřejným životem a klidnou knihovnou. Foyer je „zastřešený“ velkým objemem archivu, který jako velká kostka leží na zbytku knihovny.

Architektonické řešení

Provozně je knihovna rozdělena na dvě hlavní části. V první polovině orientované do Revoluční ulice je veřejná část knihovny. V té druhé, která směřuje do parku jsou kanceláře zaměstnanců, případně dílny restaurátorů.

Do veřejné části knihovny se vstupuje přes již zmíněný foyer, kde je kontrolní bod pro vstup návštěvníků. V přízemí se ještě nachází malá knihovna s čítárnou pro veřejnost a infopulty. Samotná knihovna pro registrované návštěvníky začíná až v prvním patře. Veřejné části knihovny, dominují dva hlavní prostory - foyer a velká hala studovny, jejíž hmota je v čele celé knihovny a navozuje dialog s protější budovou ministerstva průmyslu a obchodu.

Kancelářská část knihovny má vchod z prostředního dvora a zásobování probíhá z nově vzniklé ulice půlící vymezené území.

Materiálové a konstrukční řešení

Konstrukce je tvořena železobetonovým skeletem o modulu 8x8m a základní konstrukční výšce 6m, přičemž v kancelářích a některých dalších prostorech je rozpůlena vloženým mezipatrem. Ve foyer a velké studovně je konstrukční výška naopak zdvojená.

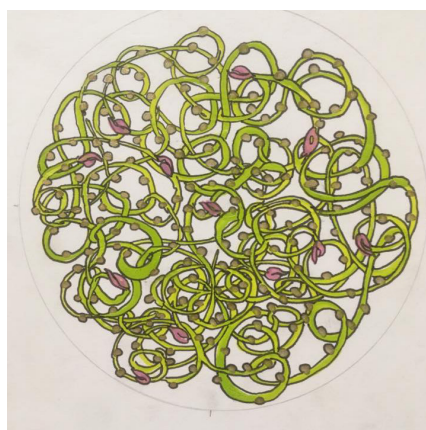
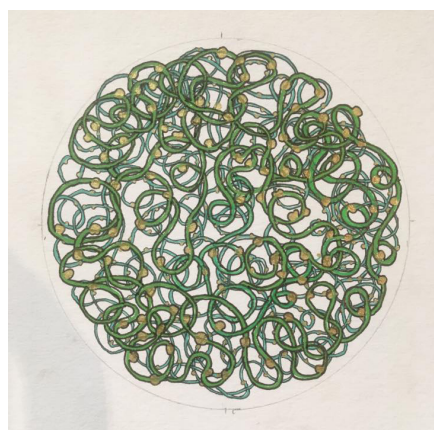
Úvahy nad výtvarným konceptem fasády

Dům má povrchovou vrstvu z omítky béžových tónů typických pro české stavby, parter je v keramickém obkladu.

Již od začátku navrhování knihovny mě lákalo jako protiklad proti dnešnímu stavění znovuvést ornament, interaktivitu, hru a umělecké dílo na fasádu samotné budovy, ukázat lehkou naivitu, mírně nabourat dnešní trochu až iracionální pragmatičnost.

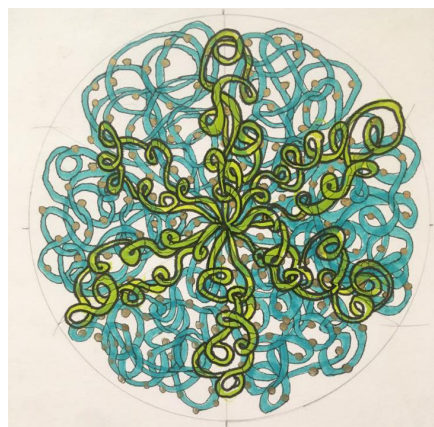
Z obkladu by na důležitých místech lezly reliéfy, které by upozorňovaly například na průchod do dvora nebo vstup do knihovny.

Konkrétní návrhy keramických obkladů a reliéfů by byly samozřejmě svěřeny grafikům, umělcům či sochařům.

*
**
***
****

příklady možného ztvárnění
reliéfů či uměleckých děl na
fasádě,
autor - Aleš Hvízdal

b/ Stavební program

Navrhované metráže jednotlivých odborů:

Σ 15575 m²

Σ 29725 m³ - archiv

odbor doplňování fondů:

Σ 2800 m²

odbor zpracování fondů:

Σ 1400 m²

odbor správy a ochrany fondů

Σ 2200 m²

Σ 29725 m³ (1025 m² x 29 m)

- kanceláře + dílny 2200 m²

- archiv 29725 m³

odbor služeb

Σ 9150 m²

- kanceláře 1200 m²

- knihovna 7950 m²

Navrhované metráže v

parteru:

Σ 4225 m²

pronajímatelné prostory:

Σ 3200 m²

- kavárna

- restaurace

- knihkupectví

- galerie

- přednáškový sál

- další prostory

foyer:

Σ 1025 m²

Zastavěná plocha:

Σ 9680 m²

Stavební program mého návrhu vychází ze soutěžního programu na národní knihovnu z roku 2006.

Rozdílly jsou v metráži archivní části. Počítám s tím, že obyčejné nebo kompaktní regály by se nahradily velkými boxy, které jsou dopravovány roboty. Jedná se o velkou úsporu místa a organizace a na našem zadaném pozemku mi to přišlo, i přes možné komplikace, jako nezbytné. Zároveň mi přišlo správné celou instituci centralizovat a nepočítám tak s Hostivařskou budovou.

Celý program jsem rovněž přizpůsobil složité situaci svého pozemku. Celý parter jsem otevřel pro veřejnost. Nachází se v něm jak foyer knihovny, ale i pronajímatelné prostory, jako například kavárna či knihkupectví, ale i kanceláře, ateliéry či dílny.

Celé přízemí i se vstupním podlažím knihovny se tak otevírá městu a nabízí nové průchody navazující na jeho strukturu a na několika místech tyto cesty pokračují k řece, která by se tak mohla aktivovat a nabídnout, i přes nepříznivou orientaci ke světovým stranám, jistou alternativu té na Rašínově nábřeží.

Vstupní prostor knihovny je řešen jako hala, která může pojmout i venkovní děje a může sloužit pro pořádání příležitostných akcí jako například bleší trh knih, malý koncert a podobně - prostor, kde se může dít cokoliv (i nic), nárazník mezi veřejným životem a klidnou knihovnou.

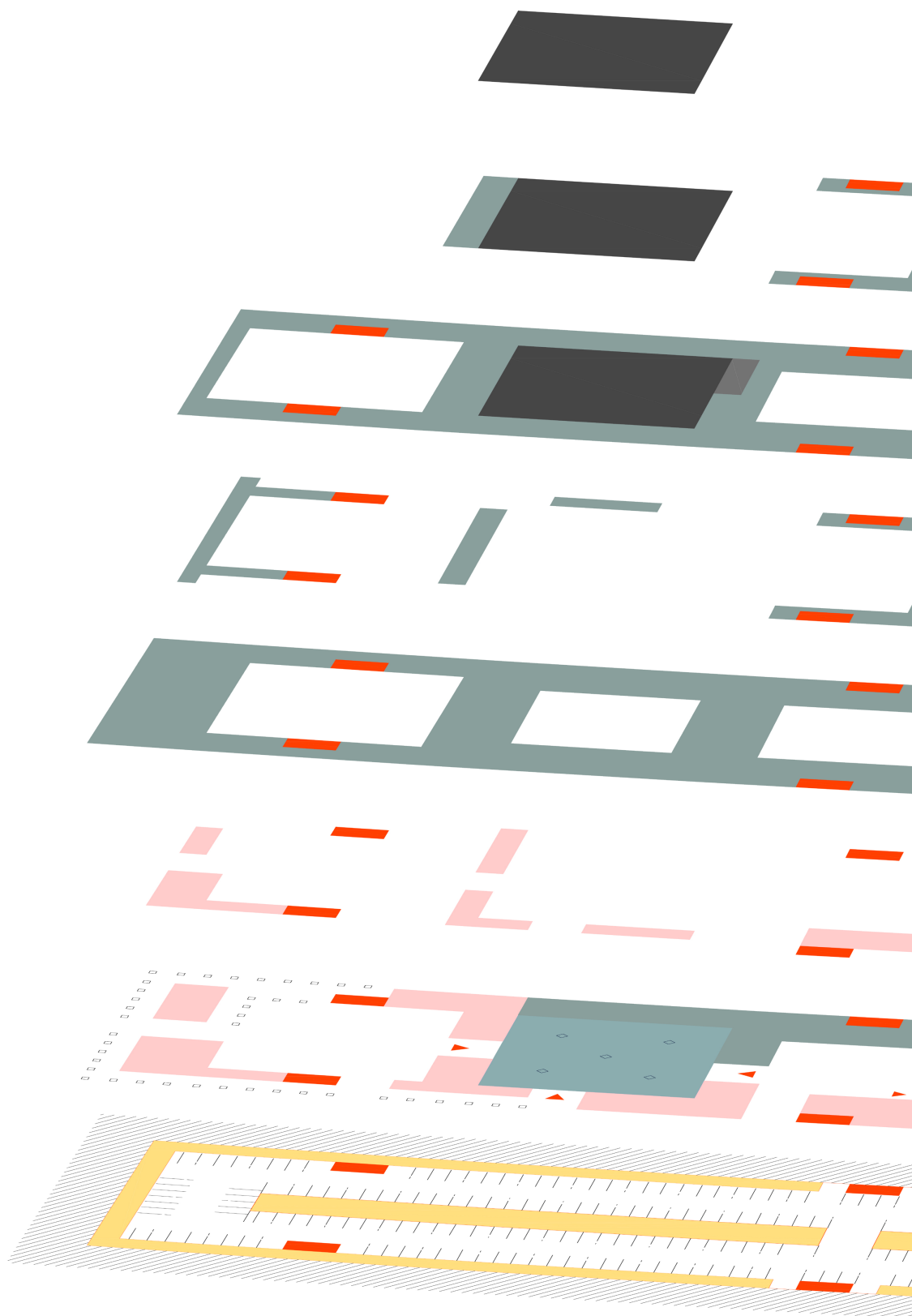
Funkční struktura knihovny je rozdělena do takzvané linky zpracování

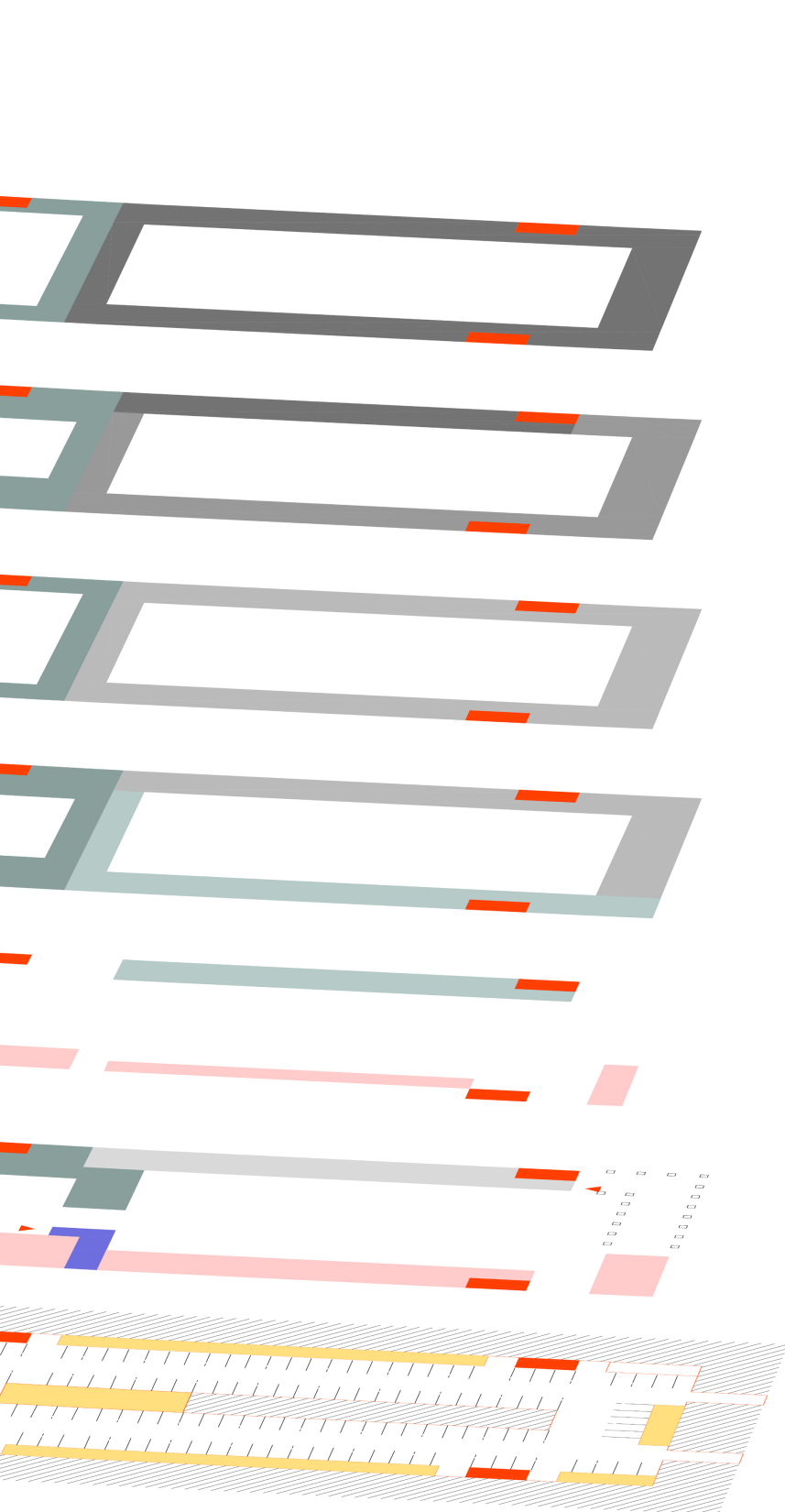
- zásobování → odbor doplňování fondů → odbor zpracování fondů → odbor správy a ochrany fondů (archivy) → odbor služeb (knihovna)

Jde o koloběh knihy od auta, co jí přiveze přes její zkatalogování, případně oštění až do archivu, případně ke čtenářovi.

Tuto strukturu navrhuji horizontálně, tak aby návaznosti mezi odbory byli co nejkratší a nejsnazší. Budovu tak rozdělují do dvou hlavních částí - kancelářskou (kde je odbor doplňování fondů, odbor zpracování fondů a kancelářské prostory odboru správy a ochrany fondů a odboru služeb), která přiléhá k parku a knihovni (kde jsou prostory samotné knihovny - odbor služeb a archivy - odbor správy a ochrany fondů), ta je orientovaná do nově vzniklého náměstí na předpolí Štefánikova mostu. Uprostřed knihovni části je obrovská kostka archivu - srdce domu.

provozní schéma budovy, které ukazuje posloupnosti v lince zpracování (odstíny šedé) a cestu návštěvníka (odstíny modré)

- zásobování
- doplňování fondů
- zpracovávání fondů
- správa a ochrana fondů
- dílny a kanceláře
- správa a ochrana fondů
- archiv
- služby - kanceláře
- služby - studovny
- foyer
- pronajímatelné prostory
- technické zázemí, sklady
- jádra

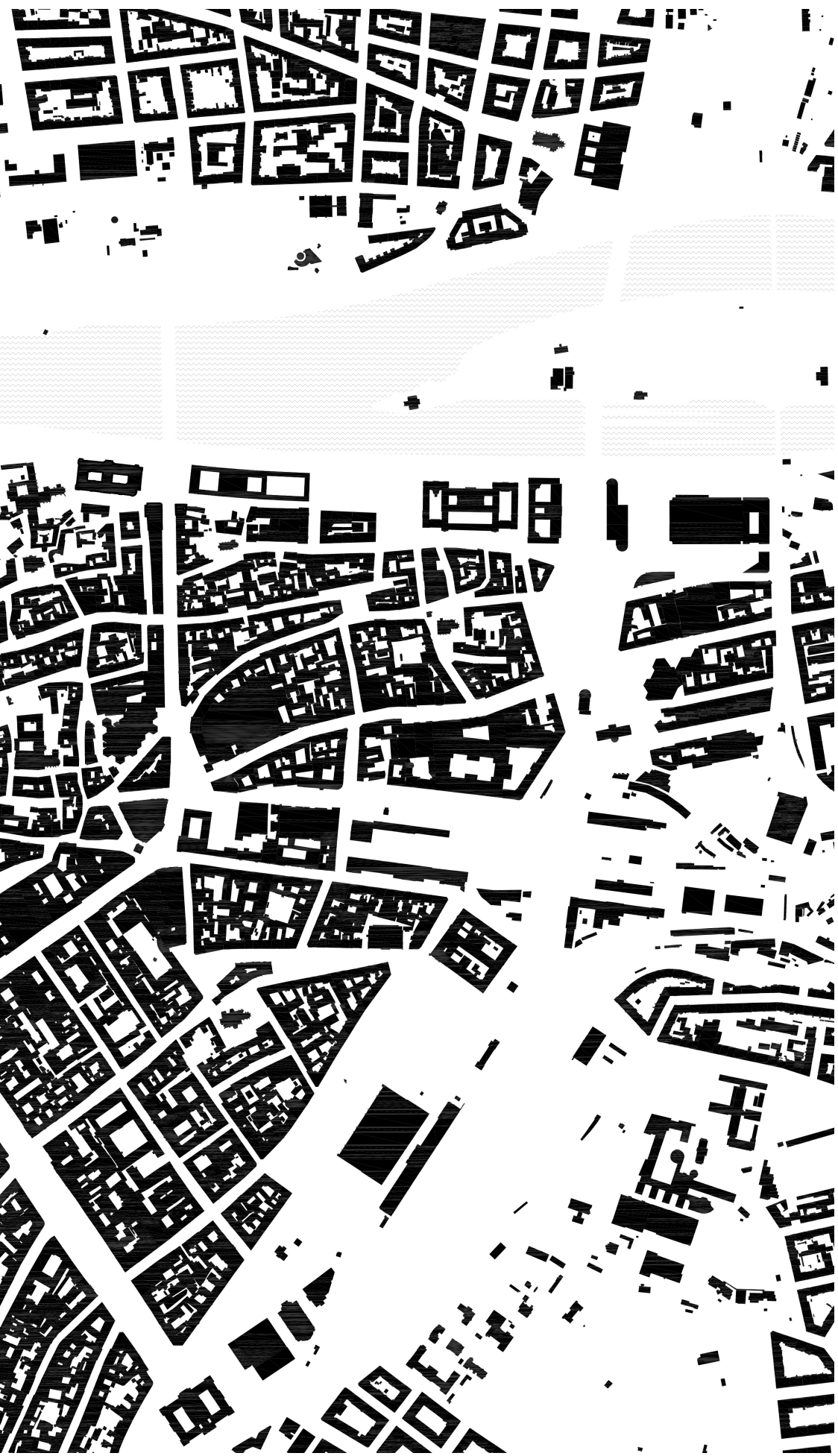

c/ Situační výkresy

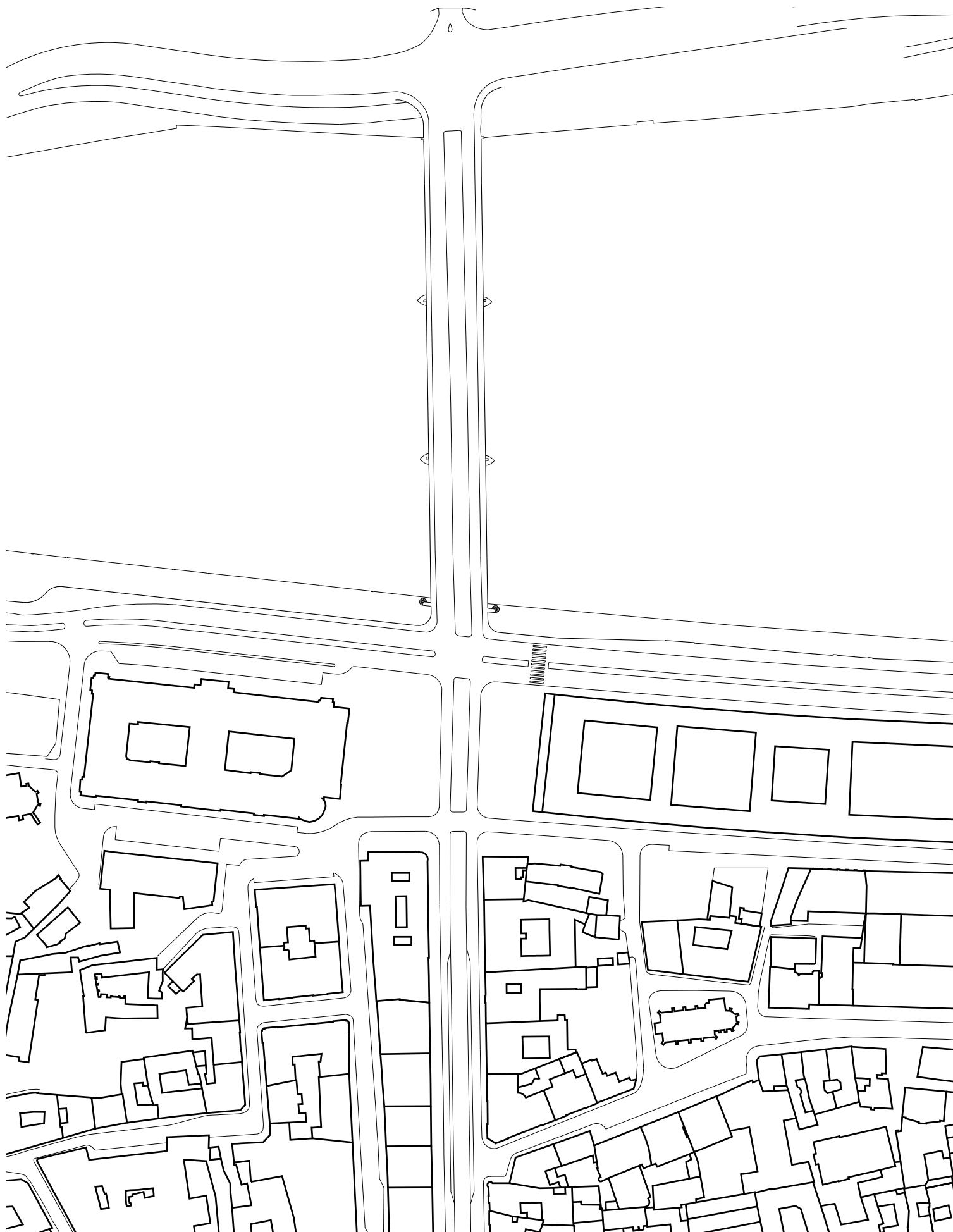

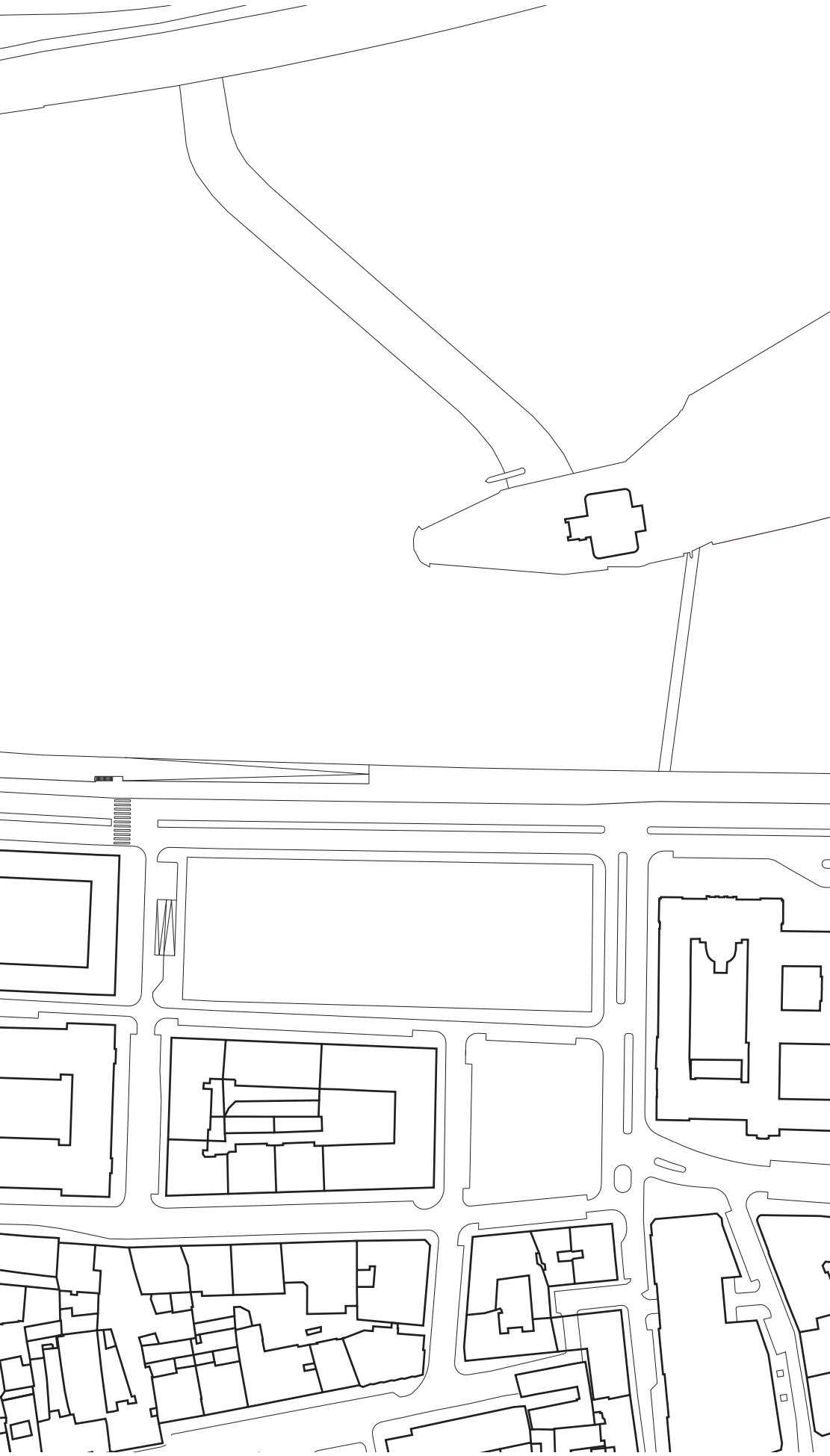
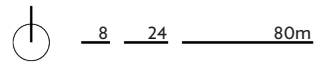
schwarzplan, 1:10000

50 100 300m

situace, 1:2000

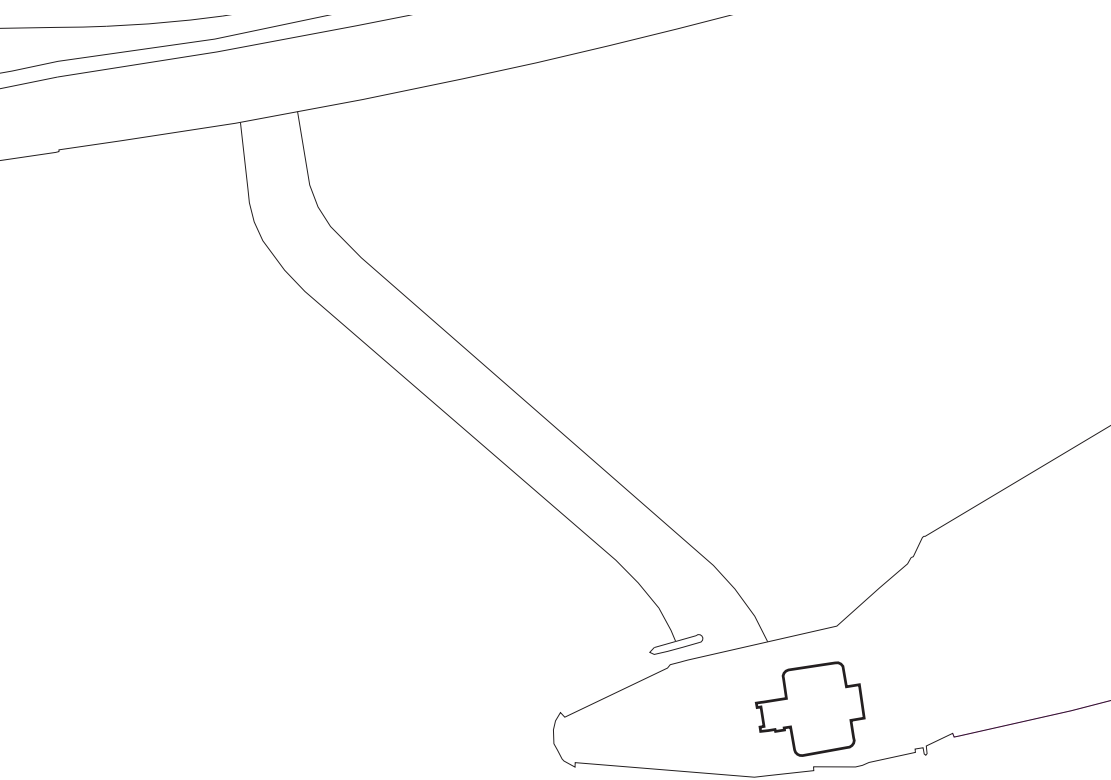
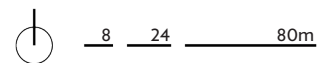
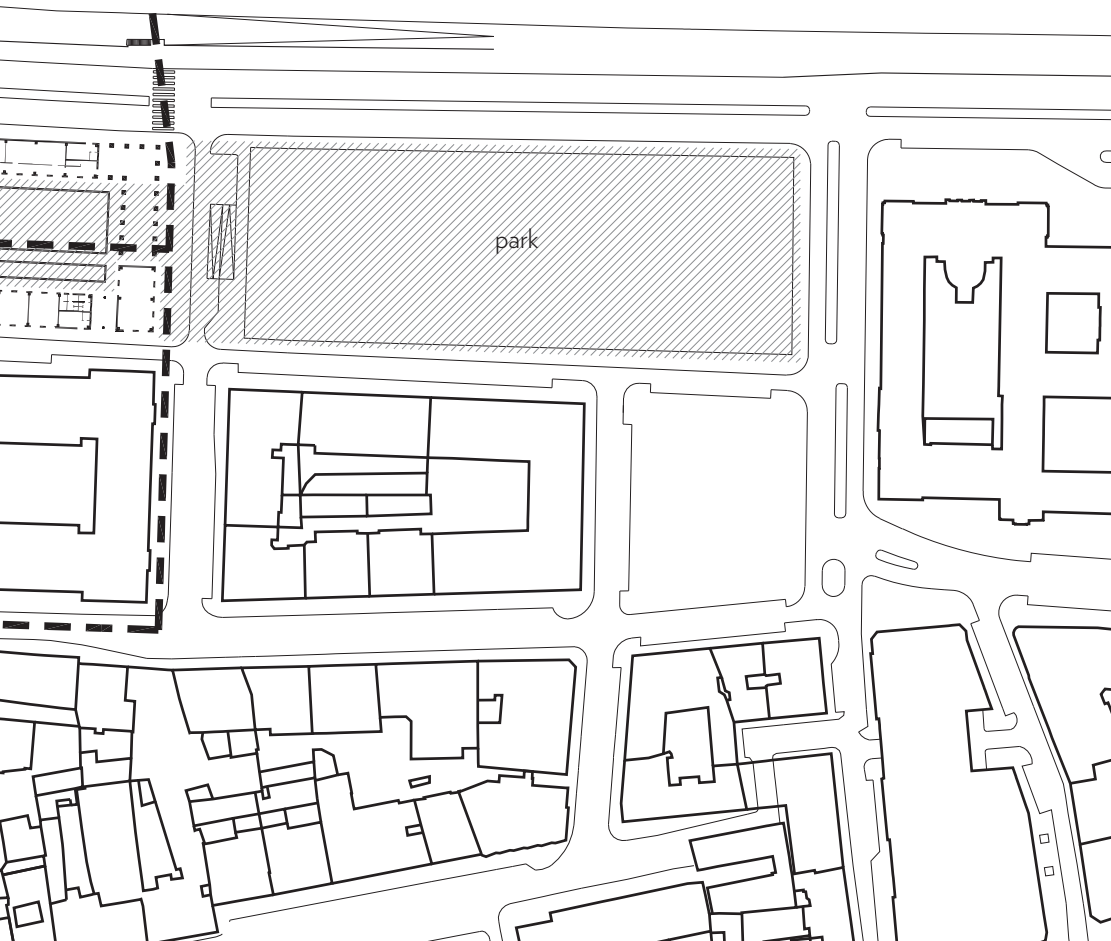

schéma prostupnosti územím

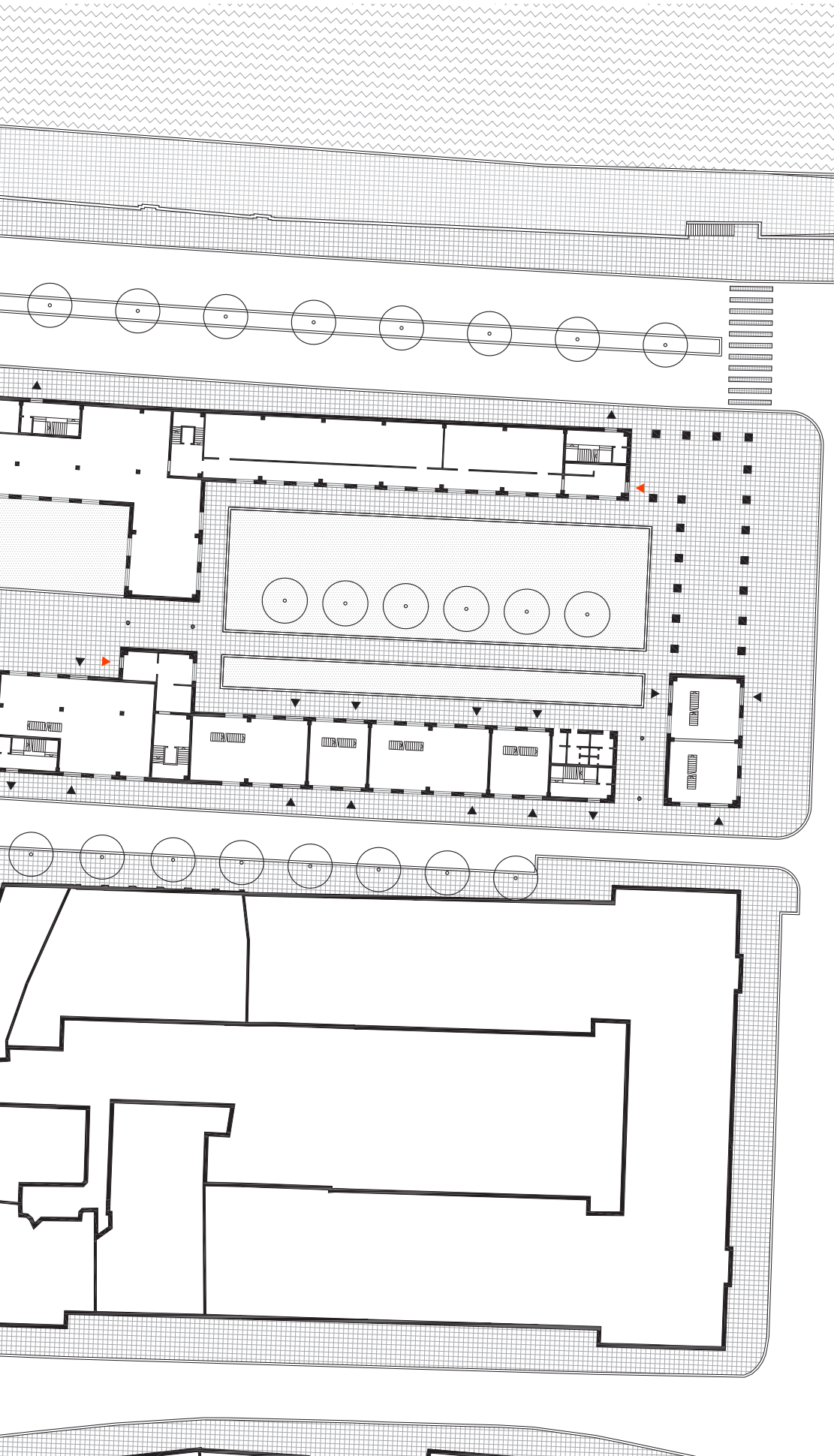
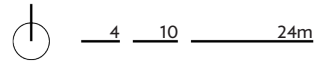
Urbanistické zasazení domu do
okolní městské struktury a další
ná vaznost na řeku

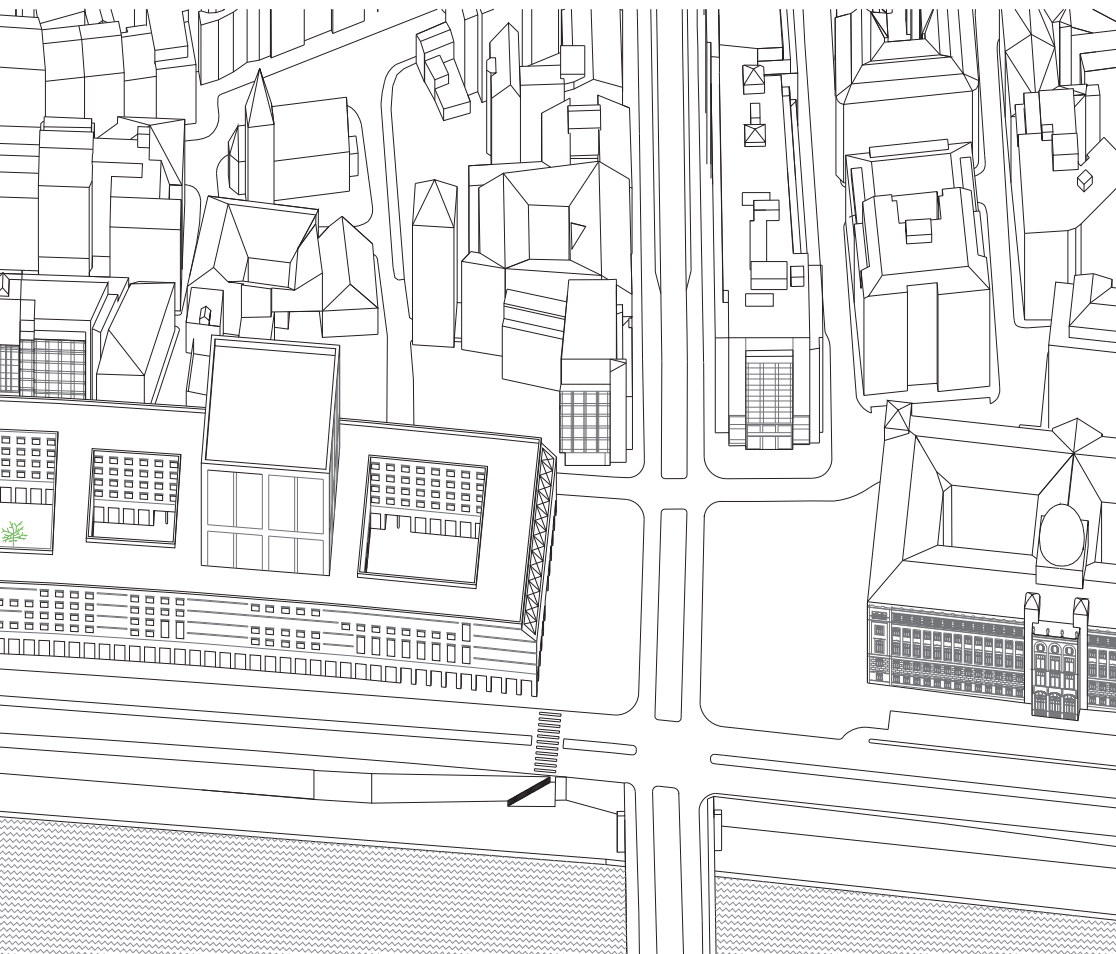

situace parter, 1:750

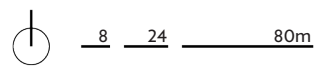

axonometrie, 1:2000

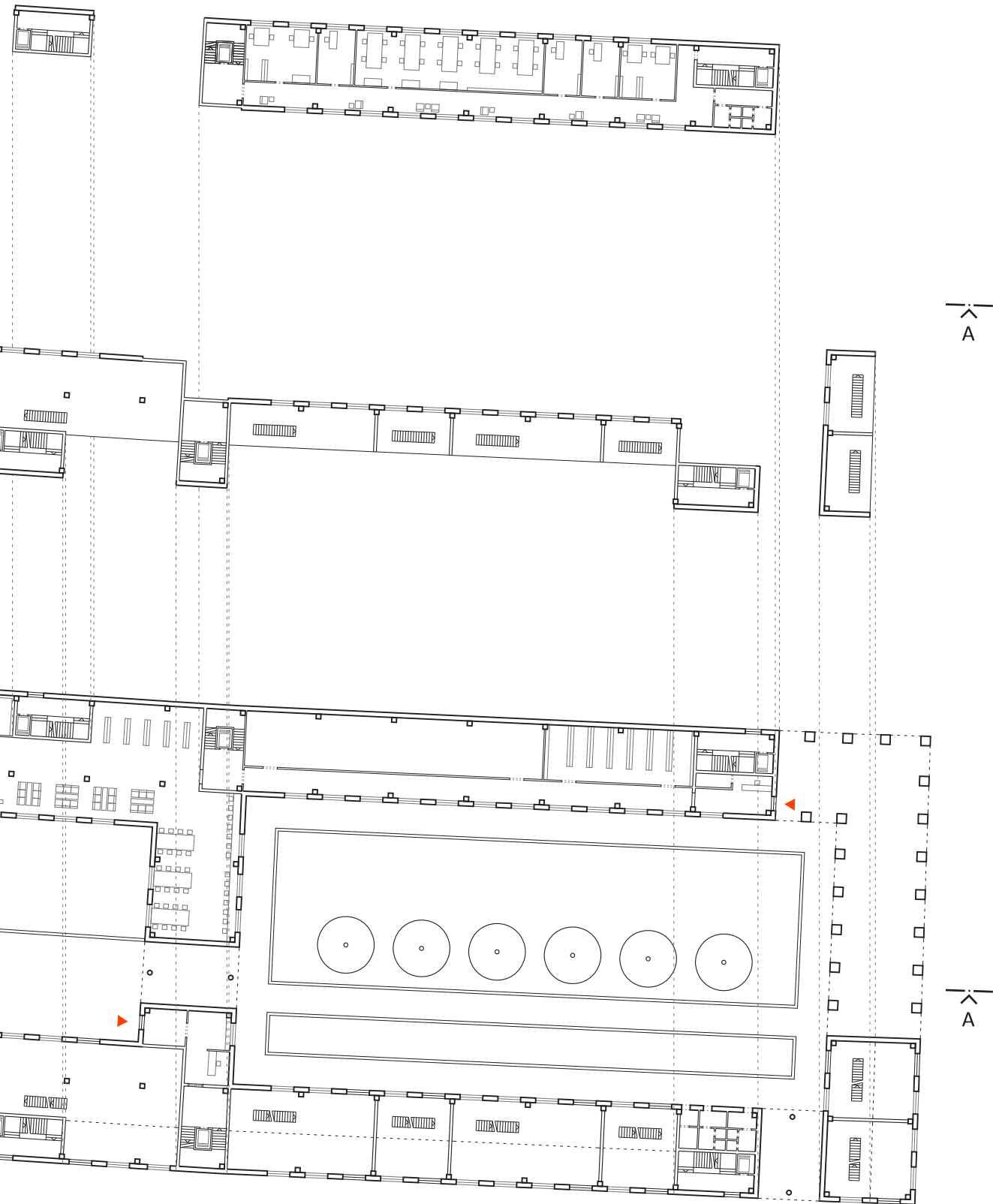
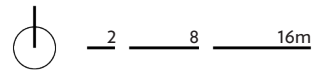

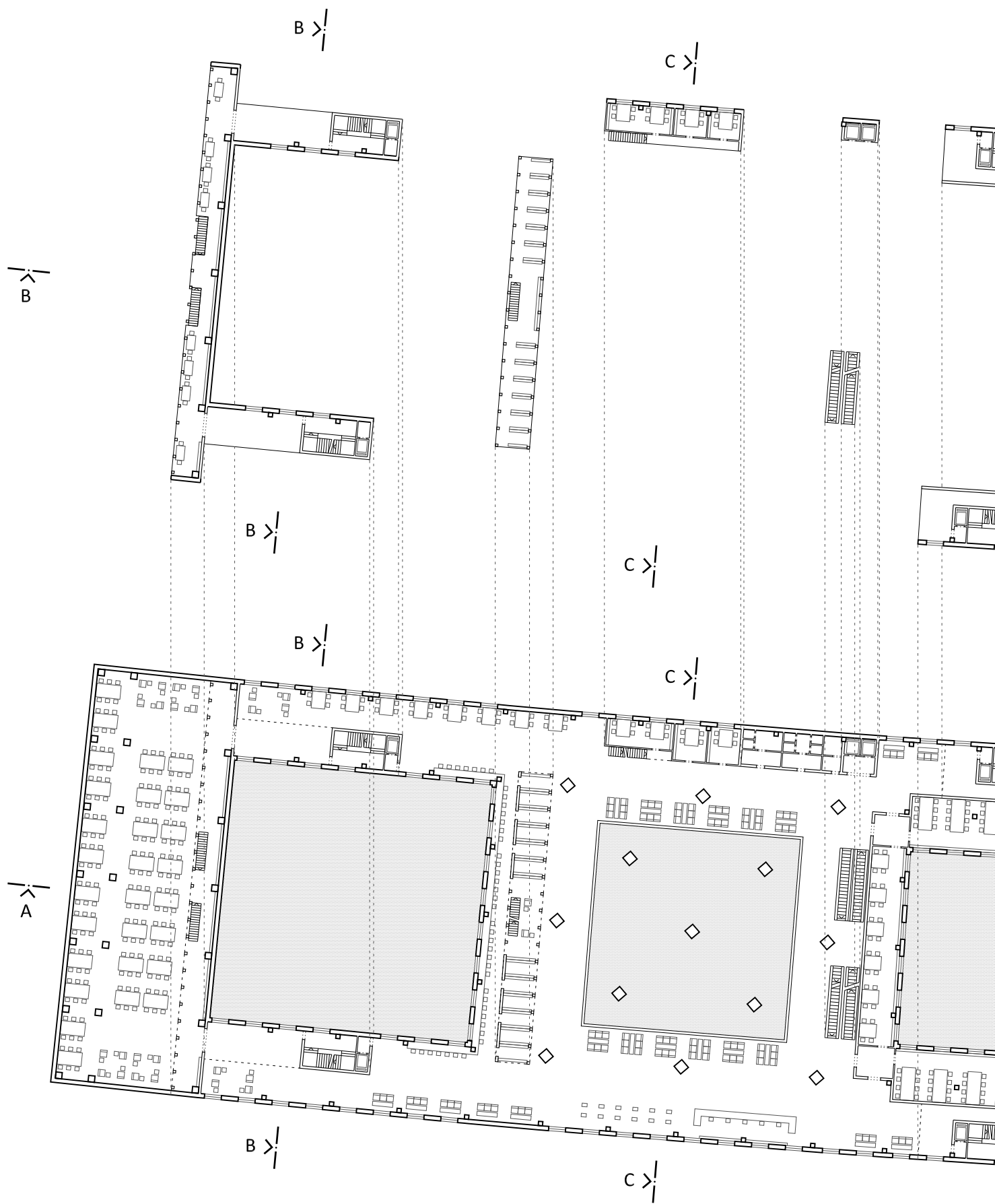
d/ Výkresy domu

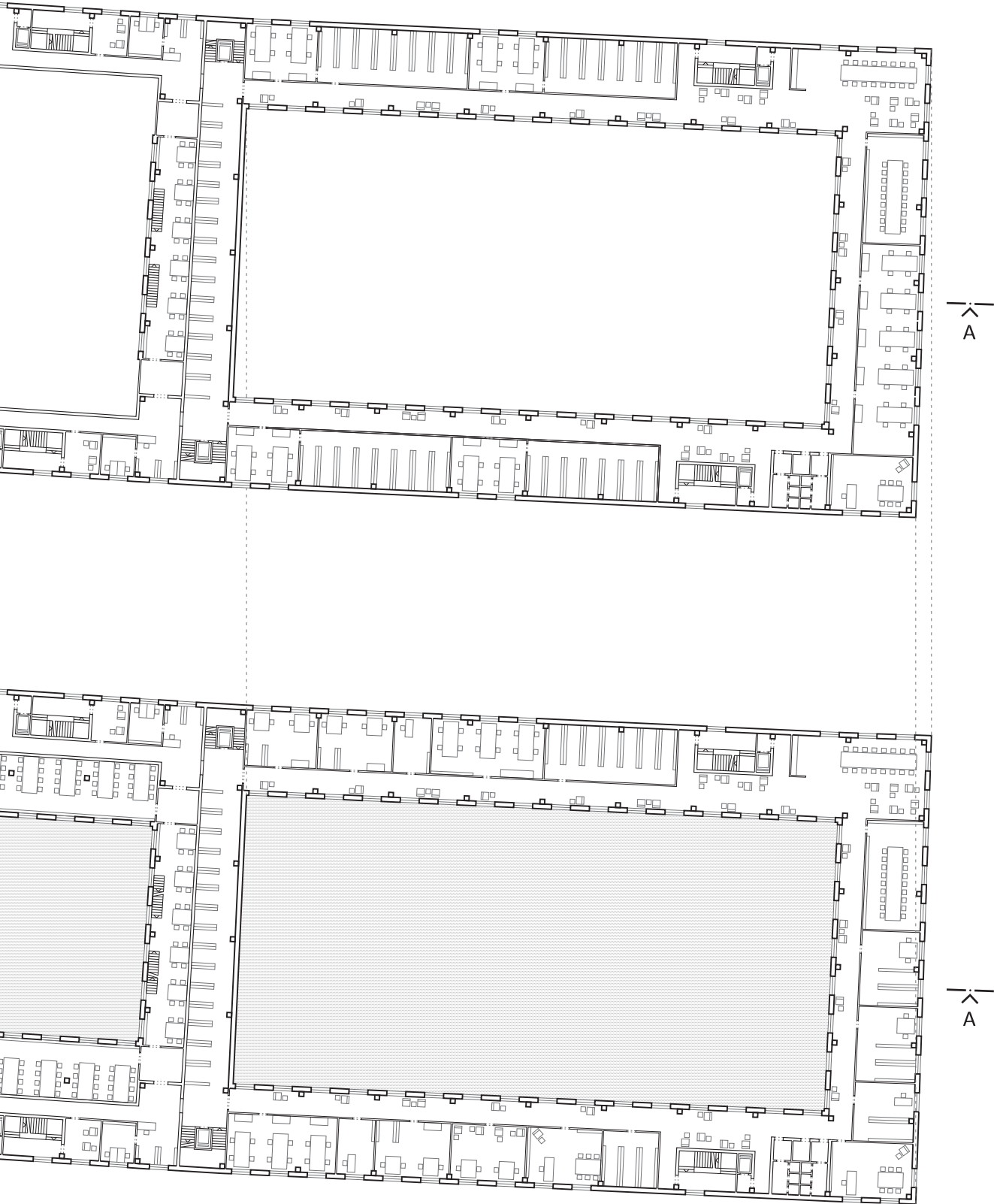
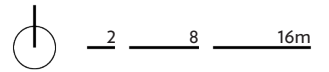
půdorys přízemí, 1:600

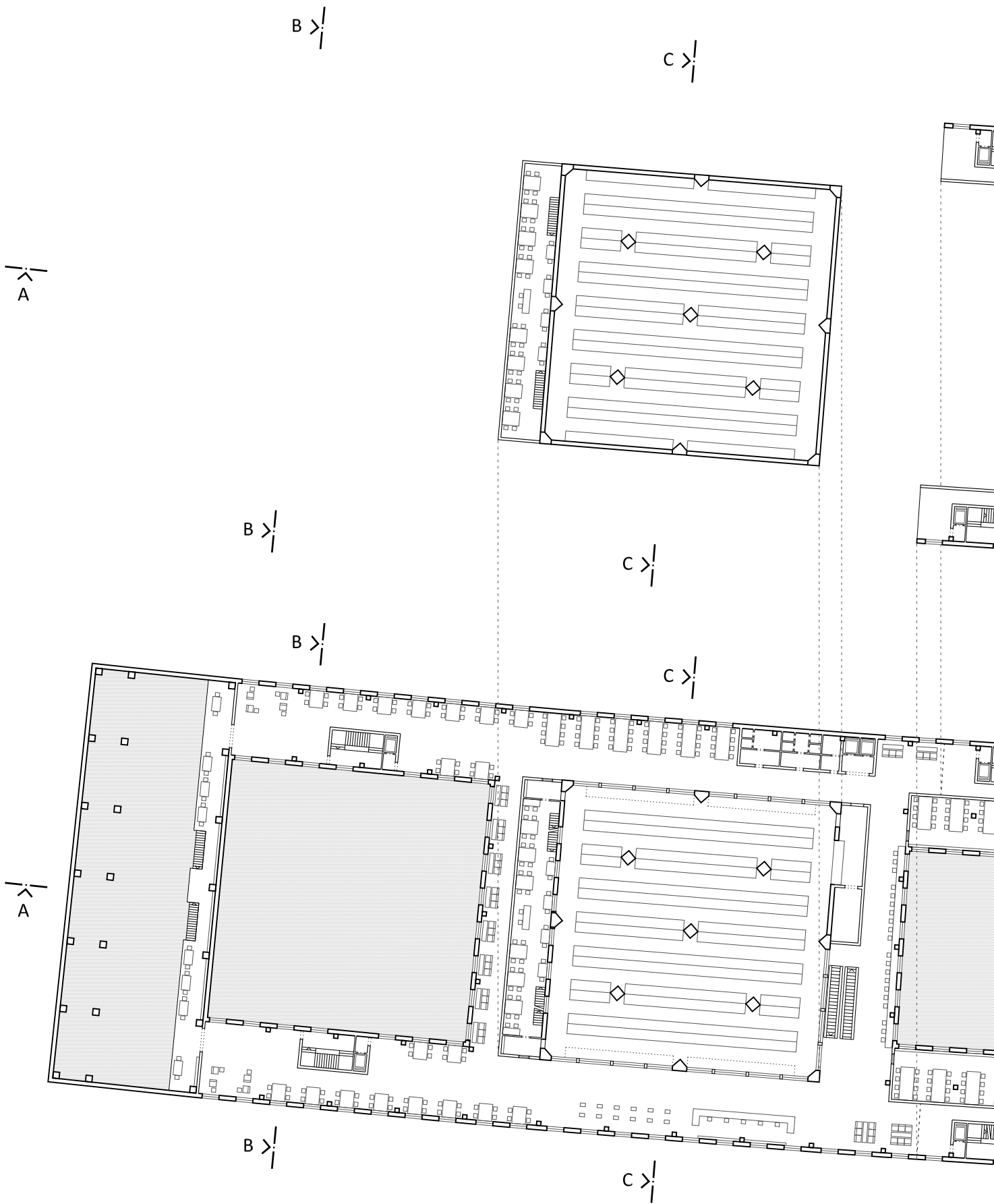

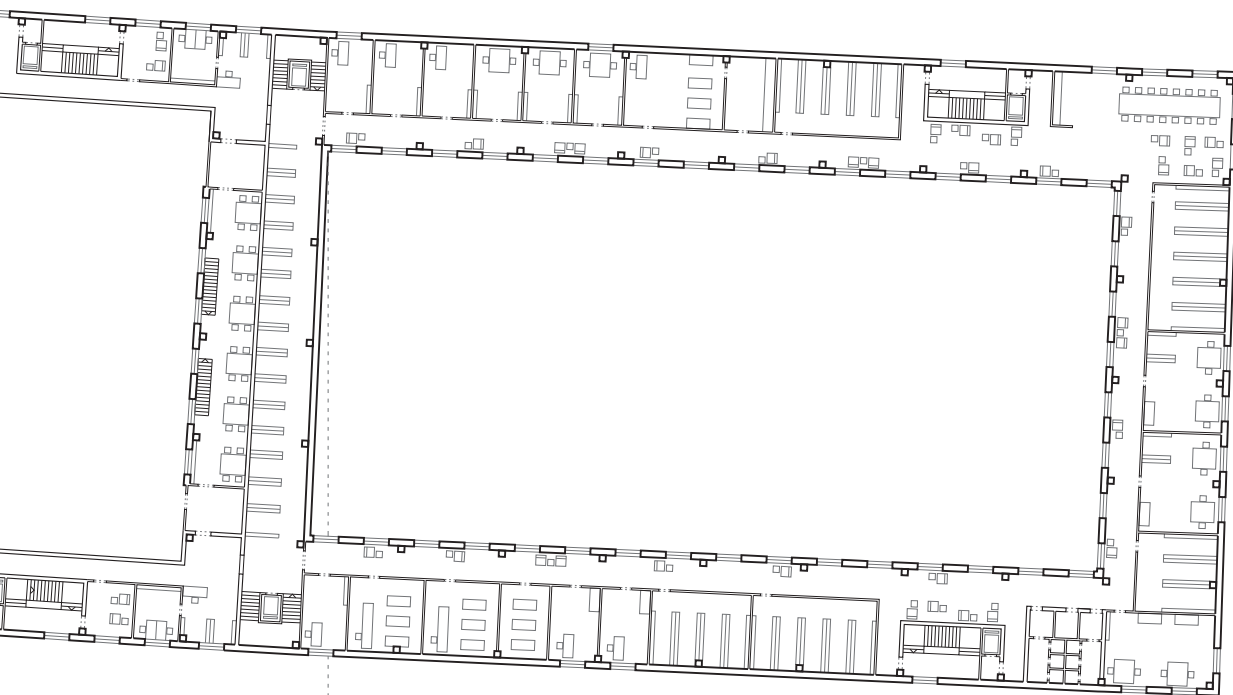
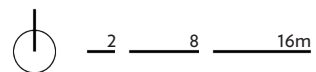

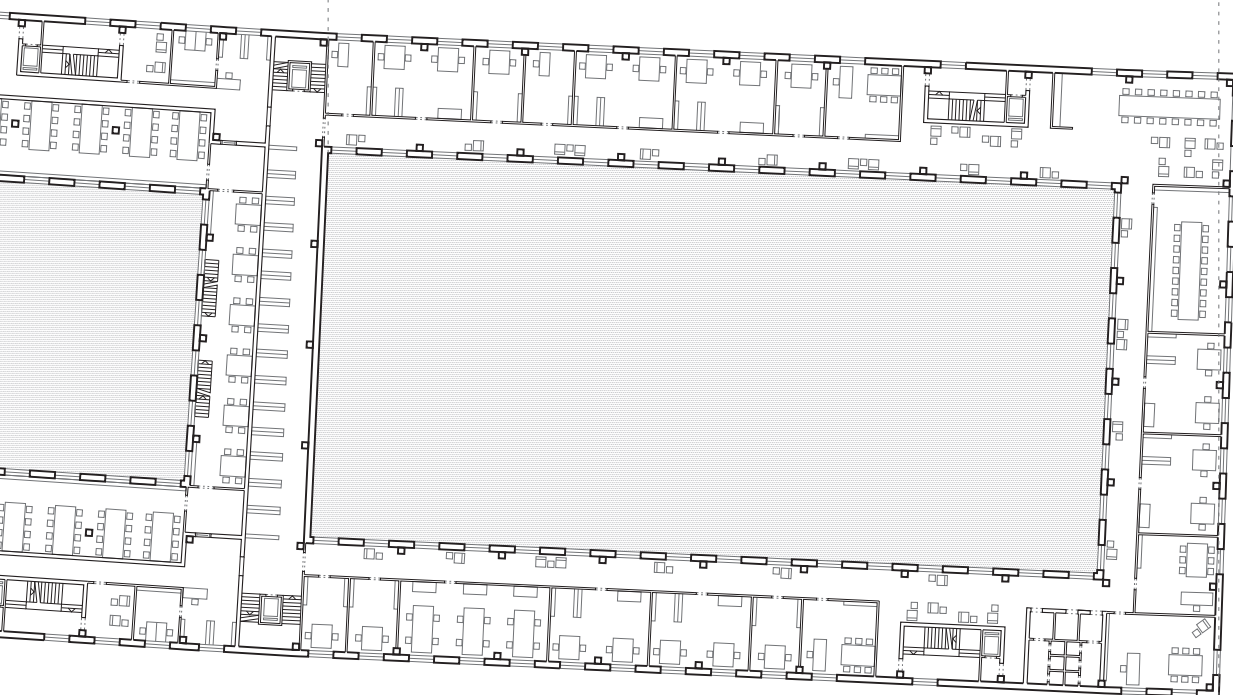
půdorys 1. patra, 1:600

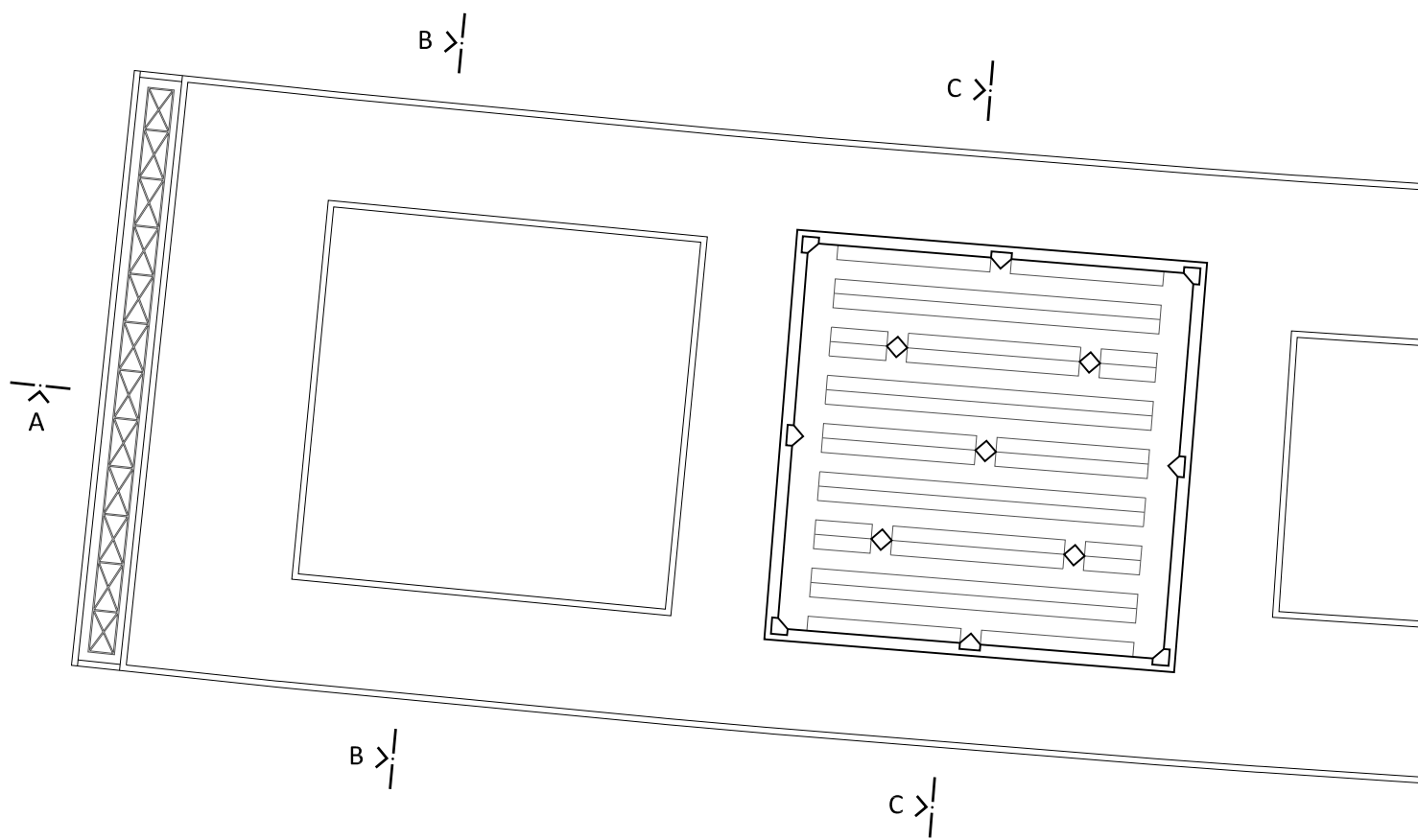

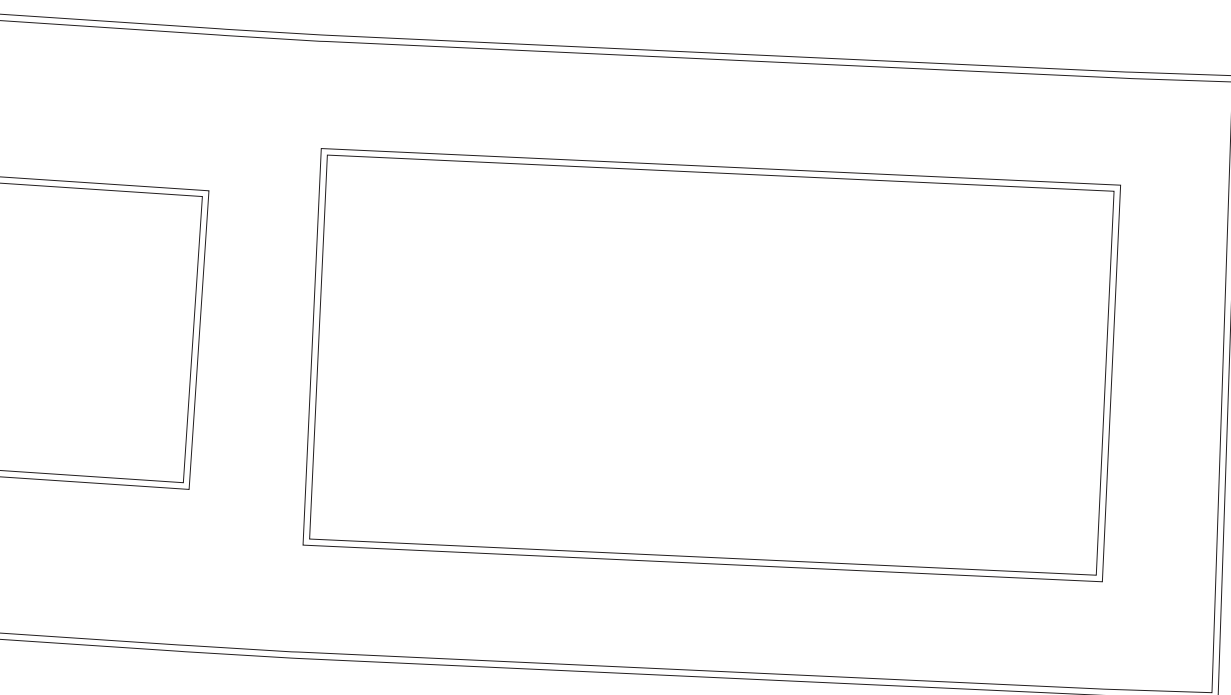
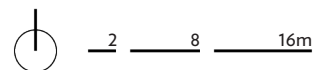
—>
A

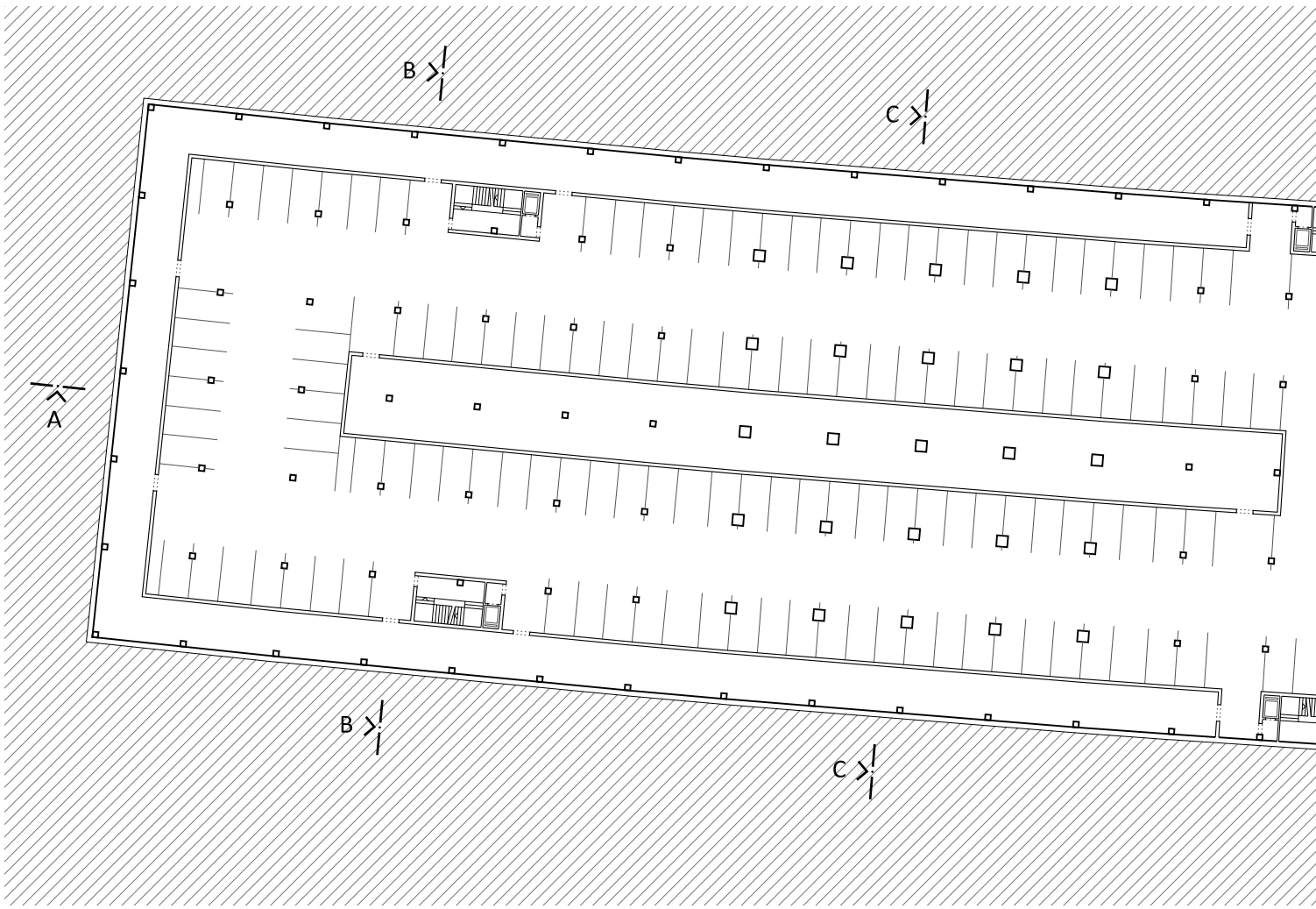
—>
A

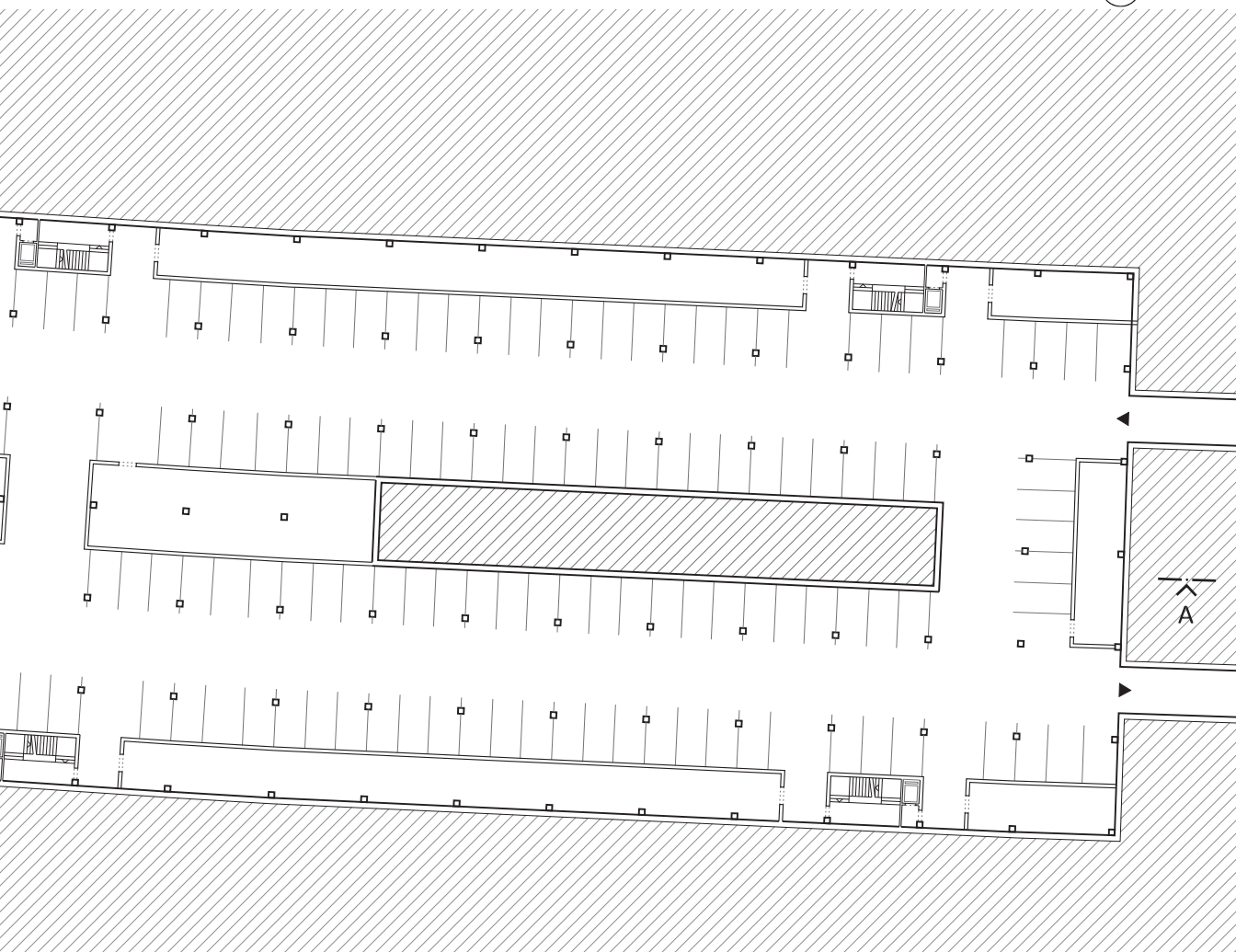
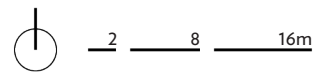
půdorys 3. patra, 1:600

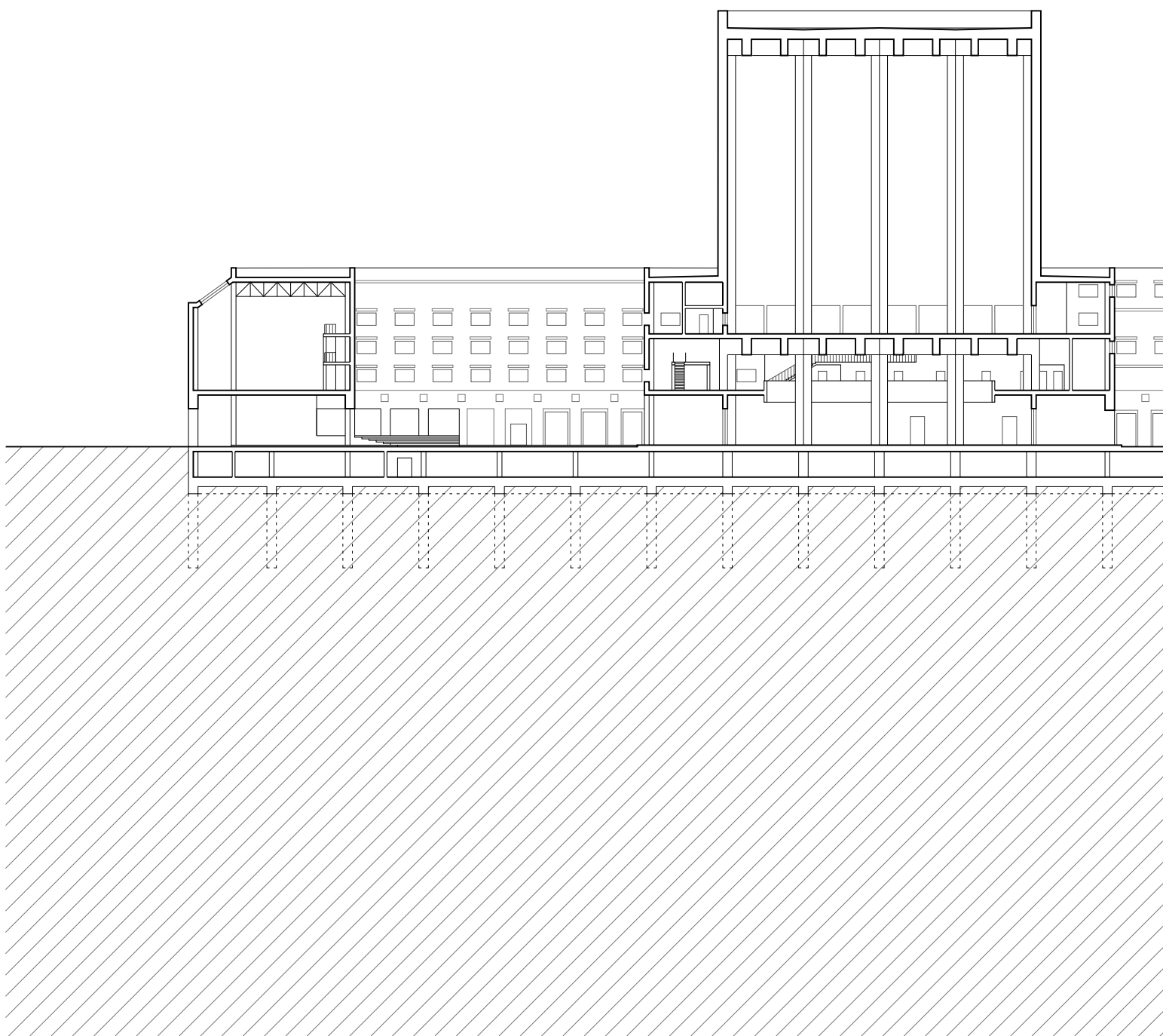

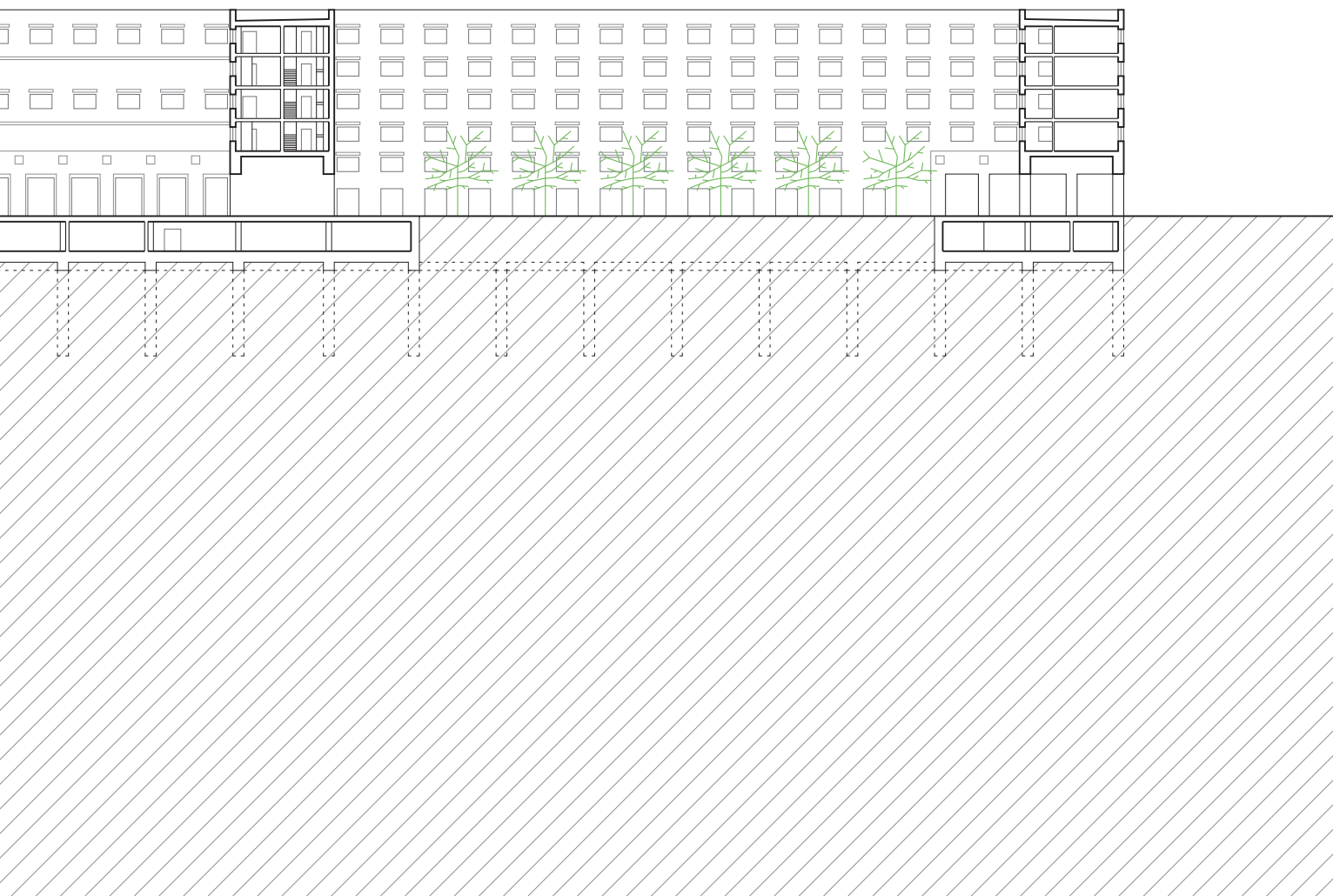
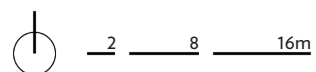

půdorys 1pp, 1:600

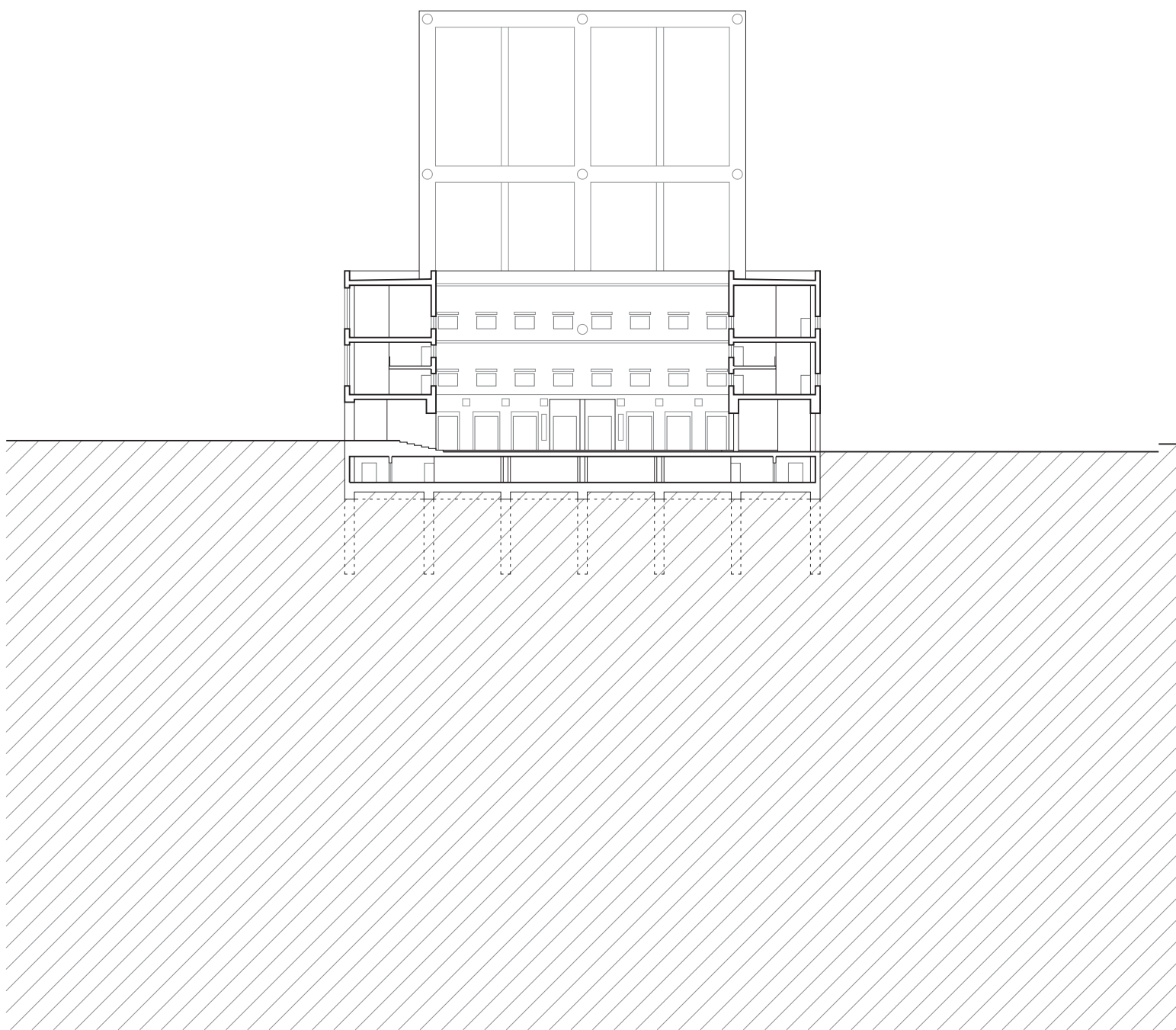
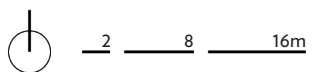

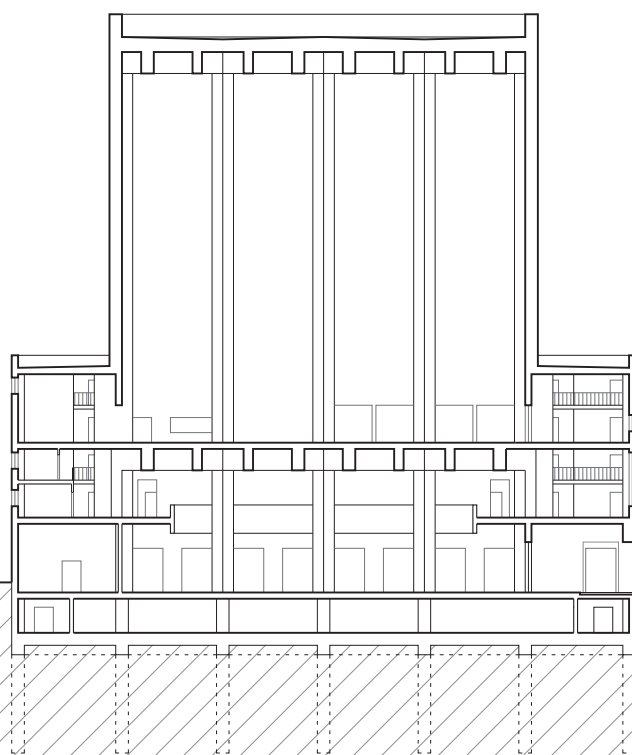
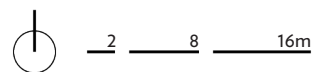
řez A, 1:600

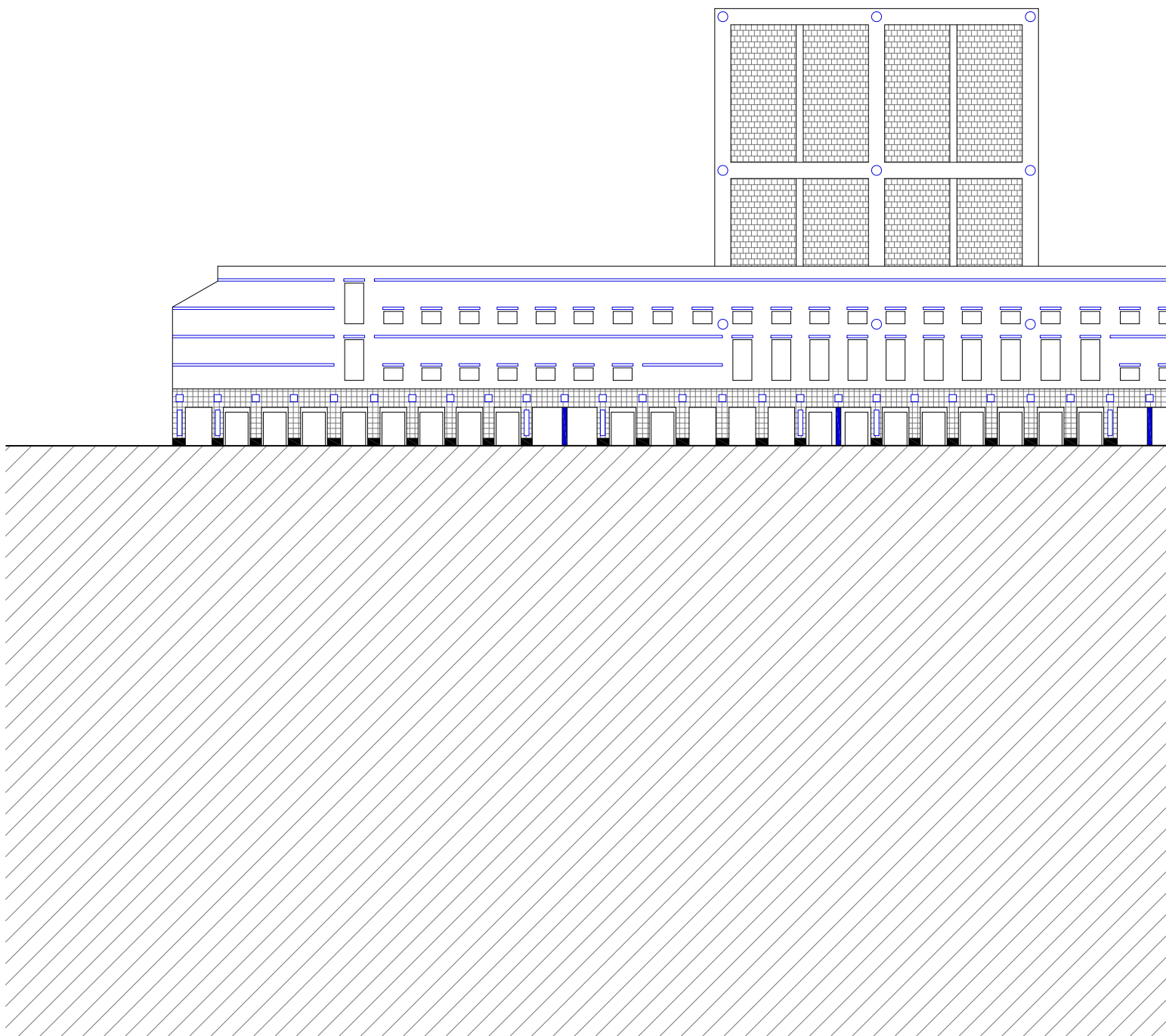
řez B, 1:600

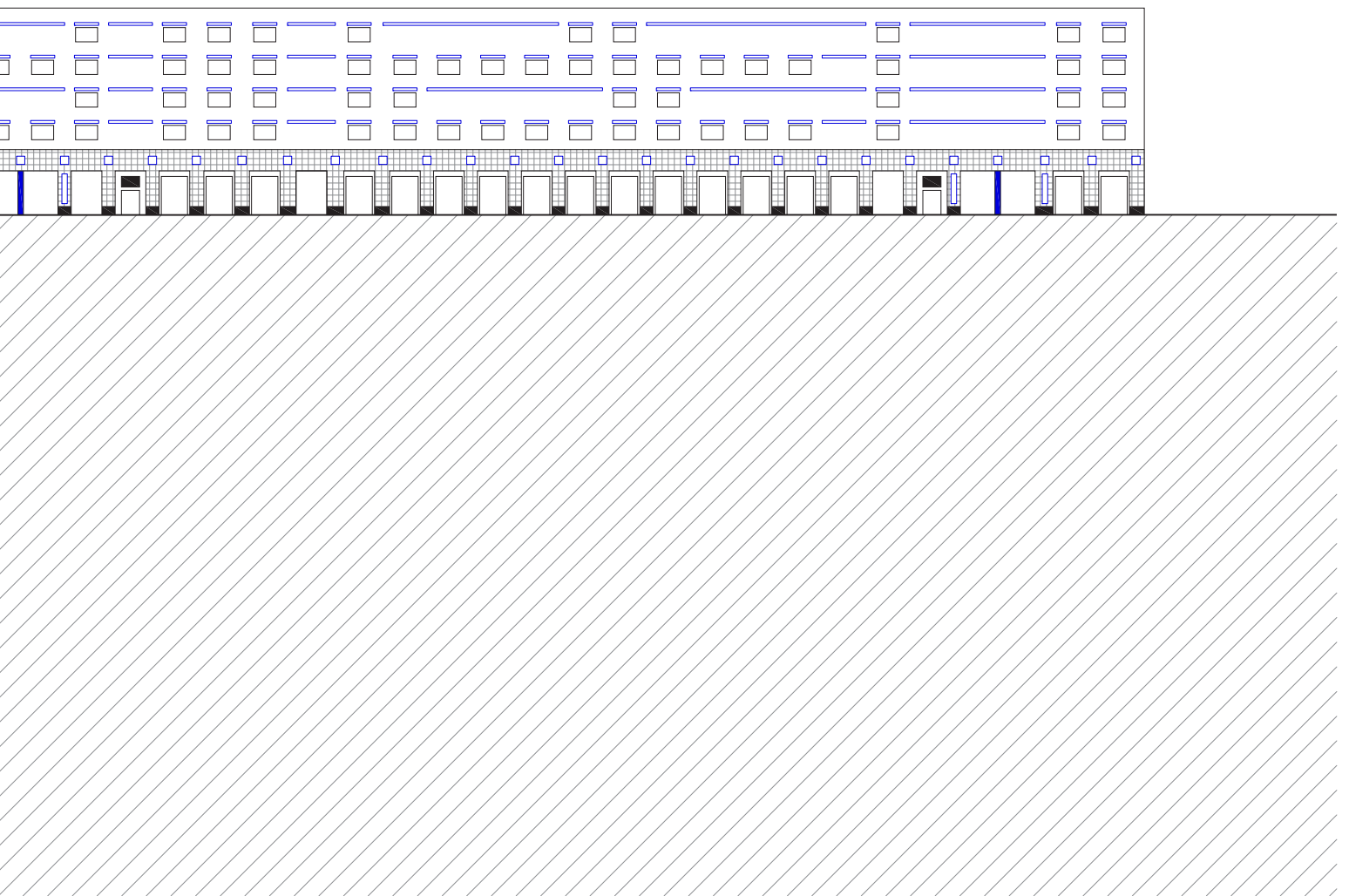
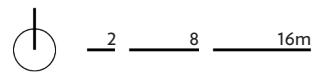
řez C, 1:600

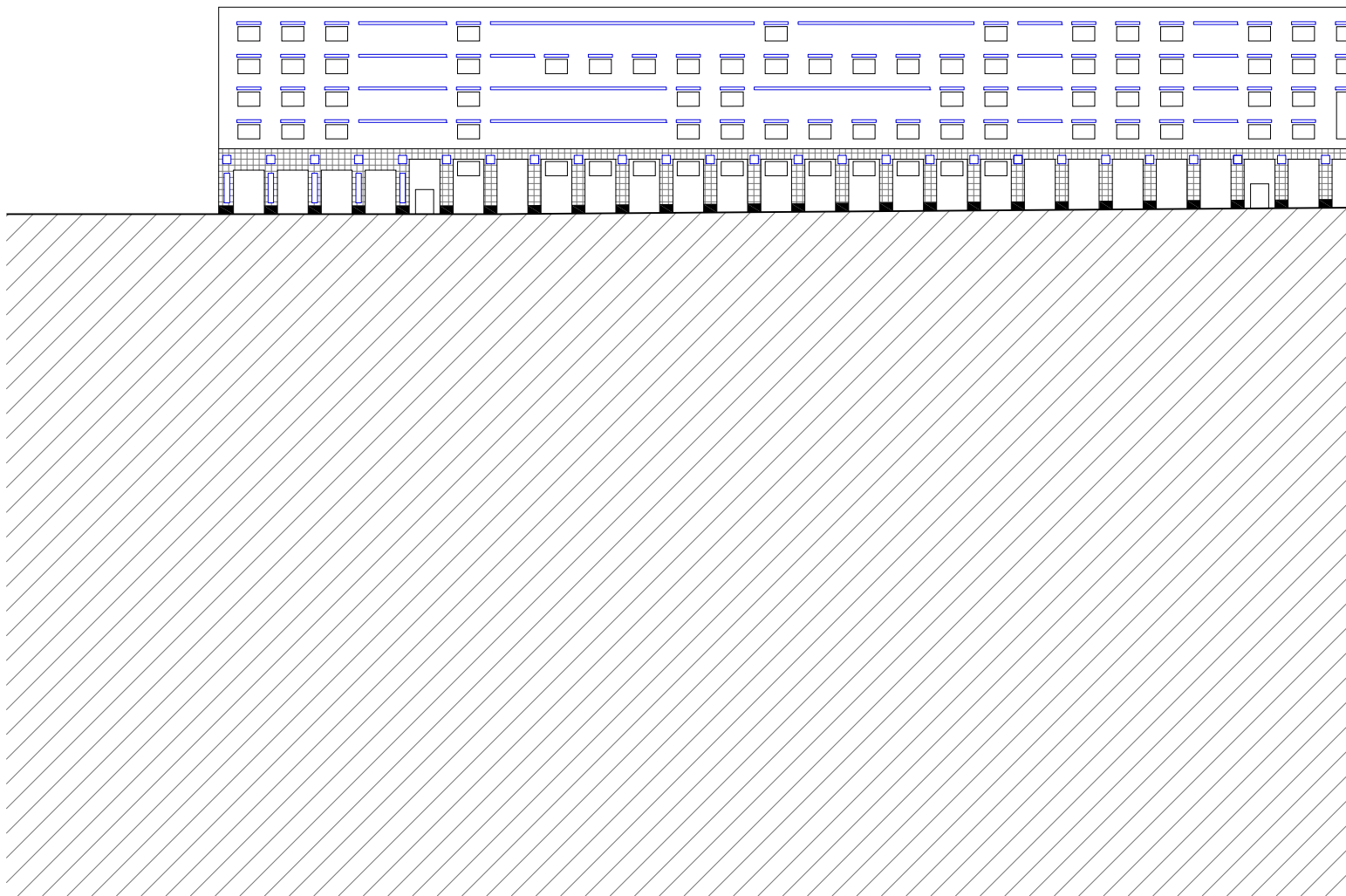

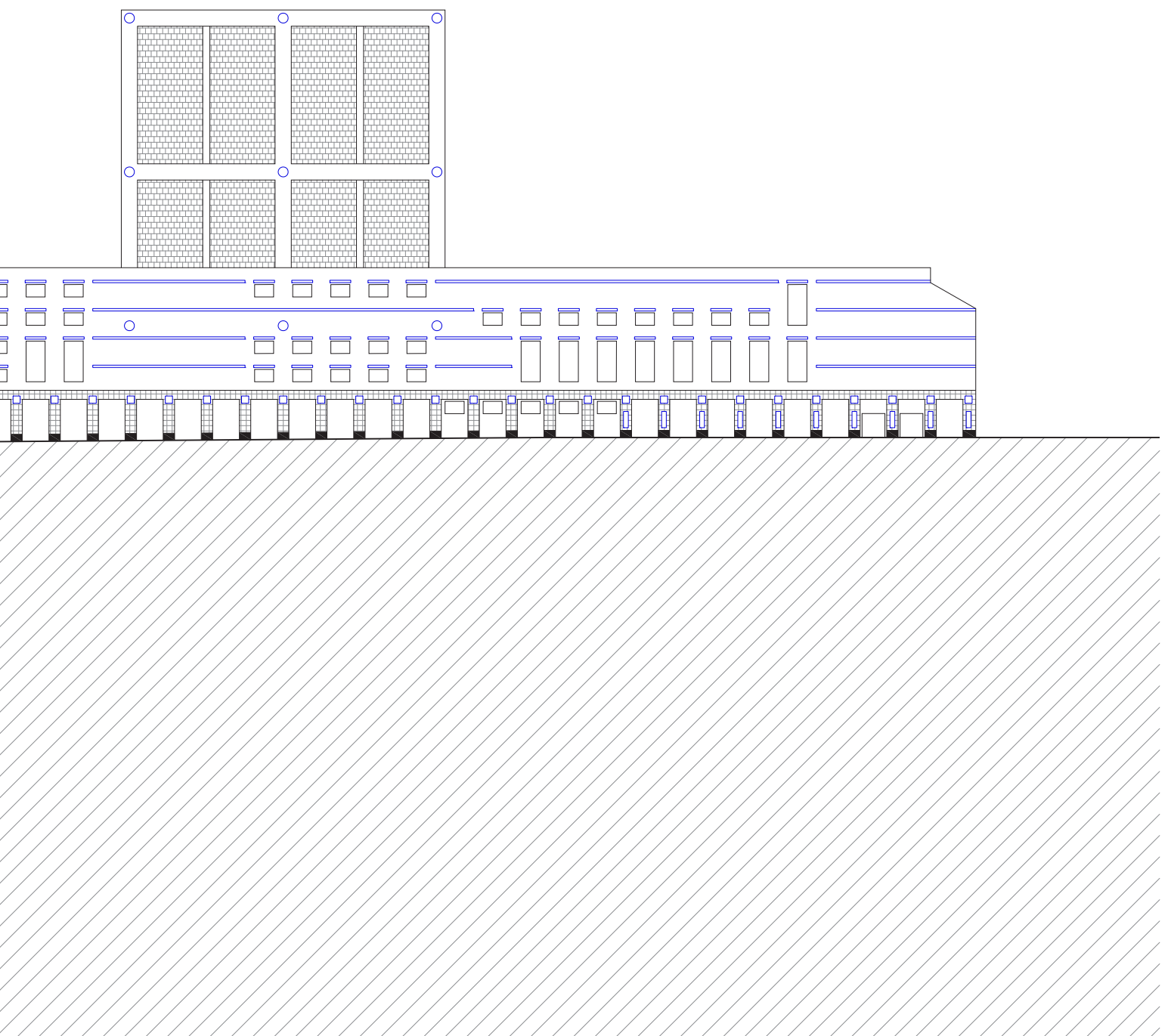
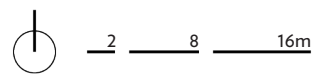

jižní fasáda, 1:600

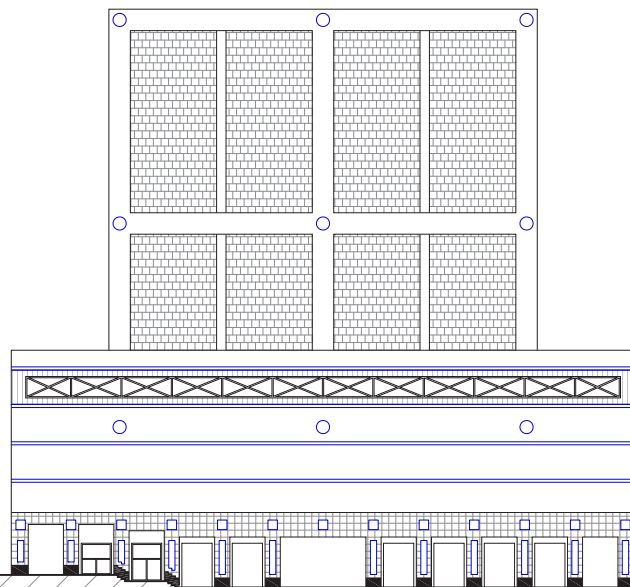
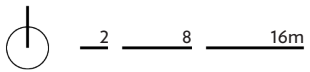

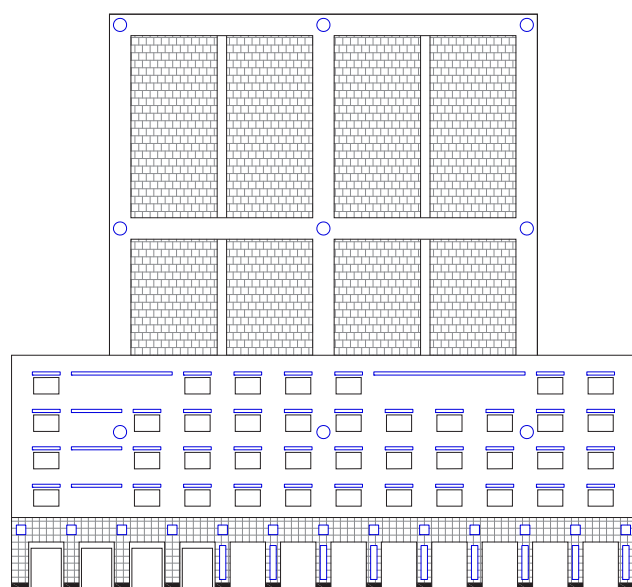
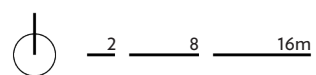
severní fasáda, 1:600

západní fasáda, 1:600

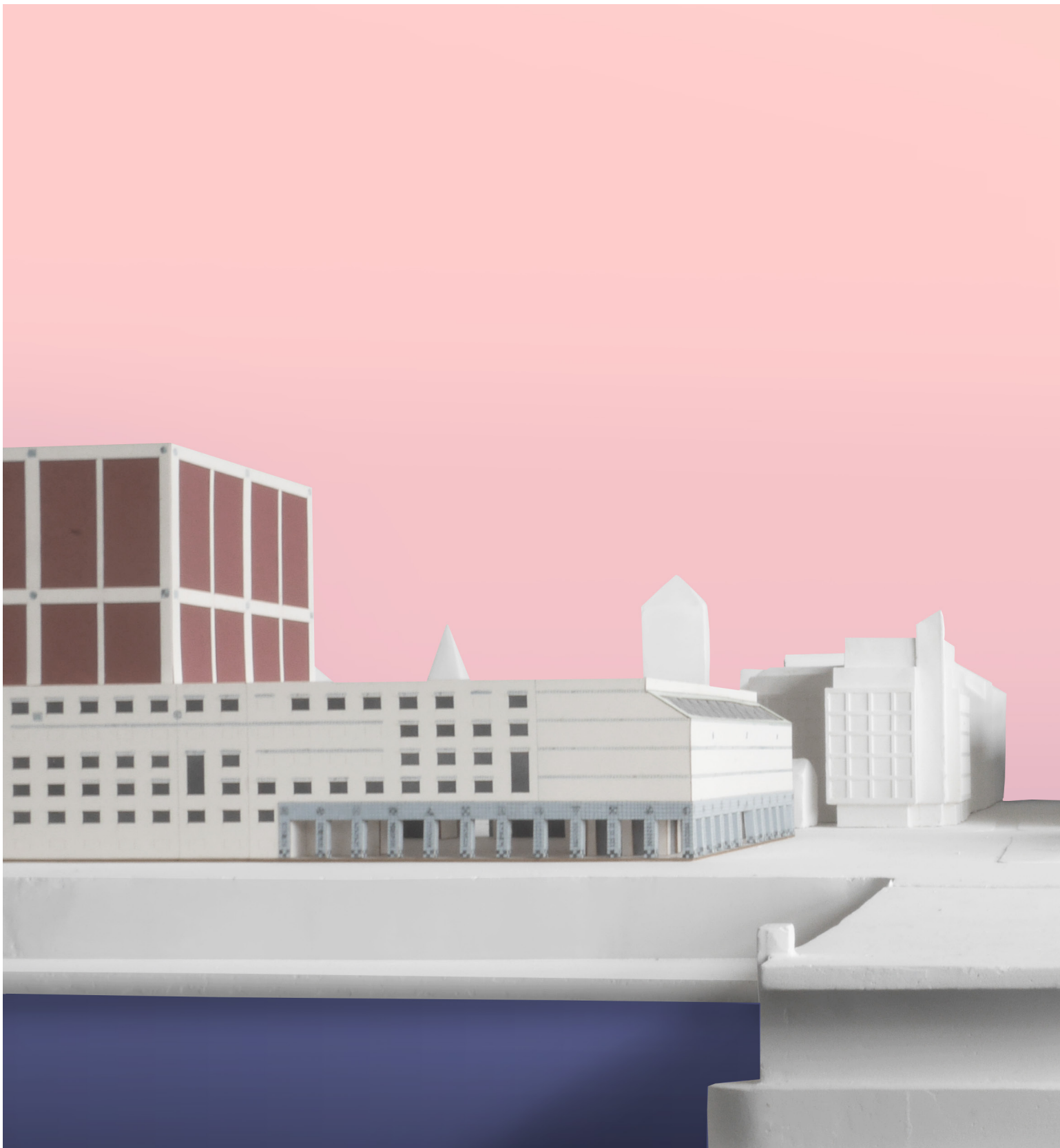
východní fasáda, 1:600

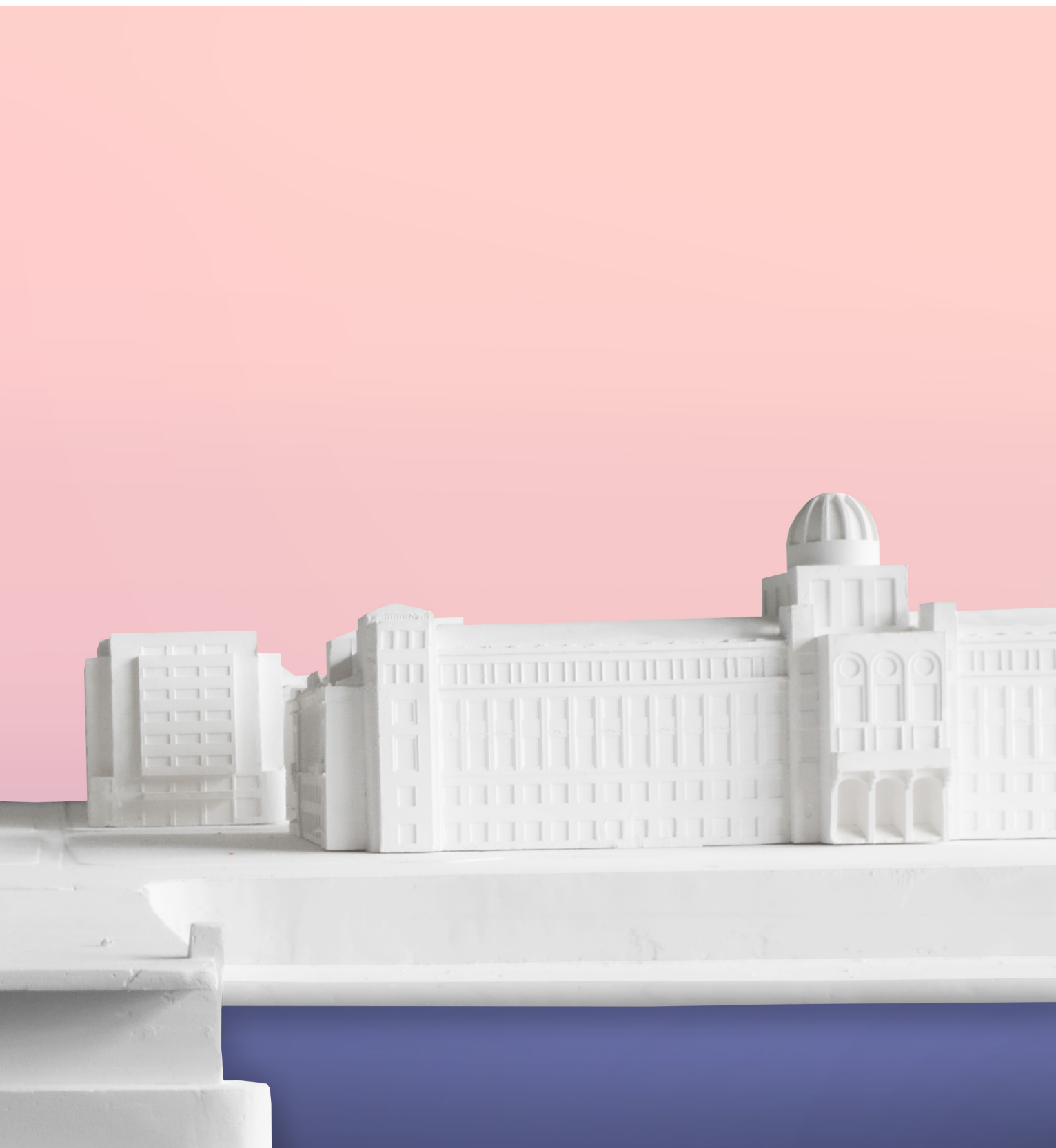

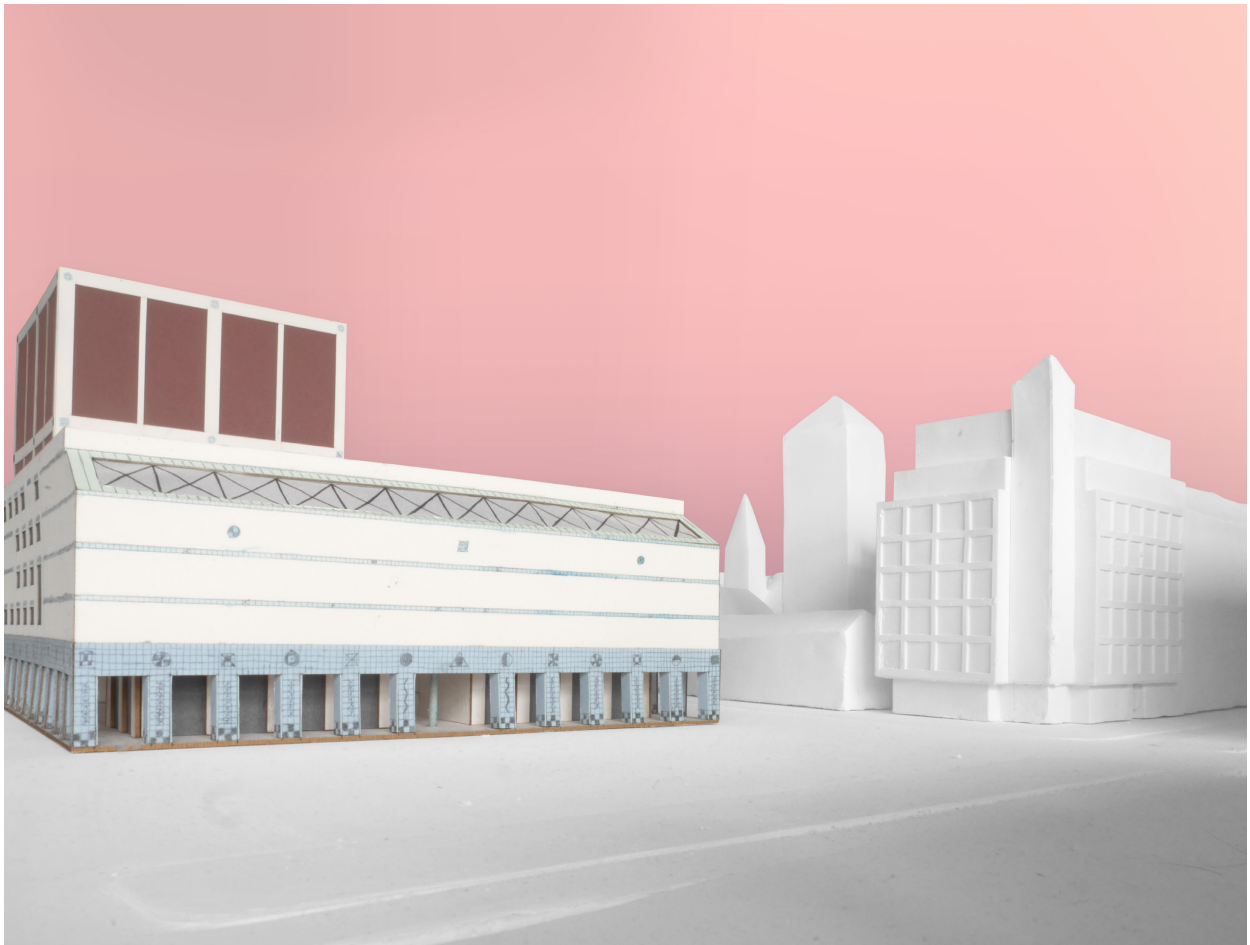

d/ Fotografie modelů

e/ zdroje

ARCHIV LITERATURY A PRAMENŮ:

Historicko-urbanistický průzkum Revoluční ulice, PhDr. Michal Patrný, Mgr. Kateřina Samojská Ph.D., 2017
Praha nepostavená , Ing. arch. Mgr. Klára Brůhová Ph.D, 2017
Herain, J. 1906: Hradební věž Starého Města pražského, in: Časopis společnosti přátel starožitnosti, XIV, 108 - XXB2
Ječný, H. 1978: Archeologické příspěvky k poynání staroměstského opevnění, in: Pražský sborník historický, XI, 68
Holec, F. 1971: Obchod dřívím v Praye ve 14.-17. století, Pražský sborník historický 6, s.5-100.
Gottfried Semper: Preliminary Remarks on Polychrome Architecture and Sculpture in Antiquity
Gottfried Semper: The Textile Art

Digitální data Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy:

<https://plan.iprpraha.cz/cs/metropolitni-plan>
<http://www.geoportalpraha.cz/cs/opendata>
<http://www.iprpraha.cz/revolucni>
<http://uap.iprpraha.cz/atlas-praha-5000>
<http://app.iprpraha.cz/js-api/app/vykresyUP/>

https://issuu.com/zalabdav/docs/maly_2/3?fbclid=IwAR3cxvI-Nt2ZC74CTah7jCeCAE6hBNt0NEbcSRkw9xeqrFLf2gQjG4_ZWLw
<http://designguggenheimhelsinki.org/>

